



საქართველოს საქართველო

პროლეტარული
კულტურის

29

ივლისი

№ 31 (2655)

გამოცემის
56-ე წელი
1988

საპარტვილოს მფარველთა კავშირის გამგეობის ორგანო • «ЛИТЕРАТУРНЫЙ САКАРТВЕლო» ОРГАН ПРАВЛЕНИЯ СП ГРУЗИИ

მ ა ი ა კ რ ვ ს კ ი ს პოეზიის დღეები



დიდი საბჭოთა პოეტის ვლადიმერ მაიაკოვსკის ხსოვნისა და უსაზღვრო პატივისცემის გამოხატულება გახდა პოეზიის ტრადიციული დღეები, რომელიც ქუთაისისა და მაიაკოვსკის სახე-მოდ აღინიშნა.

20 ივლისს კომიტეტის აერო-პორტში სტუმრებს გულთბილი შეხვედრა მოუწევს ქუთაისის ინტელიგენციის წარმომადგენლებმა, მოსწავლე-ახალგაზრდობამ.

მეორე დღეს გვირგვინებით შეამკეს ვ. ი. ლენინის ძეგლი, საბჭოთა ლიტერატურაში მაიაკოვსკიმ ხომ პირველად განსა-დასა მსოფლიო პროლეტარიატის ბელადის შთაბეჭედილი სახე.

დღესასწაულის მონაწილენი ეწვივნენ მაიაკოვსკის სახელობის პირველ საშუალო სკოლას — ქუთაისის ყოფილ გიმნაზიას, სადაც მომავალი პოეტი სწავლობდა. შემორჩენილი საკლასო ოთახში ჩატარდა „წიგნობრიობის გაკვეთილი“.

მოსწავლეებმა ქართულ, რუსულ და ლიტერატურულ წიგნებს პოეტის ლექსები.

შემდეგ მაიაკოვსკის დღეების მონაწილენი ქუთაისის სამრეწველო საწარმოებსა და ორგანიზაციებს ეწვივნენ, ნაშუადღევს კი მაიაკოვსკის რაიონისკენ გაემგზავრნენ. გვირგვინებით შეამკეს რევოლუციის ტრიბუნის ძეგლი, გაიმართა მიტინგი. პოეტის სახელმწიფოში მოეწყო „ინტერნაციონალური პოეზიის“ საღამო. პროფესიონალ პოეტებთან ერთად მასში მონაწილეობდნენ დიდი საბჭოთა პოეტის სახელობის რაიონის ლიტერატურული გაერთიანების წევრები.

22 ივლისს დღესასწაულის მონაწილენი ქუთაისში დაბრუნდნენ. დათვალიერეს ბაგრატი და გელათის სამონასტრო კომპლექსი, გაიმართა საქართველოში მაიაკოვსკის დღეებისადმი მიძღვნილი გელათის აკადემიის მორიგი სხდომა, შეერქვა როლსა და დანიშნულებაზე სპა-ბაის გაგრძელება საქართველოს მწერალთა კავშირის ქუთაისის განყოფილებაში, ჩატარდა სემინარული მეთადინობა, რომლის თემა იყო „პოეტი და დრო“.

ზეიმის მონაწილენი ეწვივნენ ქუთაისის სახვითი ხელოვნების გალერეას, სადაც გაიხსნა საინ-



ტერესო ფოტო-გამოფენა „ვლადიმერ მაიაკოვსკის მშობლიური ადგილები“.

მაიაკოვსკის დღეების მნიშვნელოვანი მოვლენა იყო ქუთაისის მესხიშვილის სახელობის დრამატულ თეატრში გამართული პოეზიის საღამო. ტრიბუნაზე ერთმანეთს ენაცვლებოდნენ მწერლები ეგორ ისაევო, გიორგი ციციშვილი, ალექსანდრე მიხაილოვი, ალექსანდრე მარკოვი, ზურა ბერულავა, იური დუდინი, ჯანსუღ ჩარკვიანი, დავით კვიციაძე, ანტონას იონანასი, ნოდარ გურუშვიდი, იუდაშ ენბენი, დიმიტრი ვიეტნამელი პოეტი ტომა და მაიაკოვსკის დღეების სხვა მონაწილენი.

გვიანობამდე გაგრძელდა მეგობრობის საღამო ქალაქის ლიტერატურულ კლუბ „ფაზისში“.

პოეზიის დღესასწაული, რომელიც უკვე მეთხუთმეტედ გაიმართა, მკაფიოდ გამოხატავს სიყვარულს რუსი პოეტისადმი, ვლადიმერ მაიაკოვსკისადმი.

მაიაკოვსკის საკავშირო დღეების ზეიმში მონაწილეობდნენ საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის მდივანი ნ. ფოფხაძე, რუსეთის სფსრ კულტურის მინისტრი ი. პელენტიევი, საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის ბიუროს წევრობის კანდიდატი ტ. ლორთქიფანიძე, საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის კულტურის განყოფილების გამგე ვ. ლორთქიფანიძე.

სურათებზე: ზემოთ ვლადიმერ მაიაკოვსკის საშობლო-ში.

შუბან ნაჩუას ფოტოები.

დღეს
ნოემბერი

არამაჰმადი იყვამს დისკუსიის თემატიკის წყალობით. რაბაზის პრობლემაზე (მ-2-3 გვ.).

რუბრიკით „პრიტიკა“ იზამა თამაზ წიგნების წერილი „ვინა ჩემი მამა...“ (მ-4-5 გვ.).

„გამომგზავნის“ რუბრიკით გაეცნობით გურამ შოტაბერიშვილის წერილს „სათავეებს უფრო ღრმა გაზარაბა სიბრძნის“ (მ-6 გვ.).

მ-7 გვერდზე იზამა გონივრული პრეზენტაცია და გონივრული ჩემი ჩემი.

ნომერი წიგნითავე გაზარაბისთვის, იზამი ჯანსუღ და ბაბაშვილის ლექსებს, კარლო კოპარიშვილის მოთხრობას „მამიანი ბიძის ზღაპარი“.

მთავრდება ვახტანგ ხარაბიშვილის პუბლიცისტური წერილის „სიხლანური პრობლემა“ გვერდზე (მ-10-11-12 გვ.).

მ-13 გვერდზე იზამა მიხეილ სპანიძის წერილი „ალავერდი-ბანი უნდობა“.

მარამ ლოკათიშვილის წერილს „რელიგიური მოცემა: ლეონიდა და სინამ“ დვილი“ გაეცნობით მ-14-15 გვერდებზე.

ნომერი იზამა, აგაითვე, ინფორმაციები კულტურულ ცხოვრებაზე.

დღეს
ნოემბერი



„ვ ა ჟ ა რ ა ბ ა“

შაბათს, 30 ივლისს, 11 საათზე, ღუმეთში გაიხსნება დიდი ქართველი მწერლის ვაჟა-ფშაველას კვლევა, გაიხსნება მიტინგი.

სოფელ ჩაბაღლიში გაიხსნება ვაჟა-ფშაველას ხსოვნისადმი მიძღვნილი დიდი საბაზო დღესასწაული.

დგანადი 3 საათზე.

ყოველ შაბათსავე, დღეს არაშერს!

ორიადღიანი წყალსადენის პროექტის ავტორი მიერ გამოქვეყნებული შედეგები ქალაქის შეუფერხებელი წყალმომარაგების მიზნით უკვე დღეისათვის ახალი წყალსადენის მშენებლობის აუცილებლობის შესახებ, ძალაუფლებით წარმოშობს აზრს — რომ მათთვის ან უცხო, ან შეგნებულად უგულებელყოფენ როგორც საბჭოთა კავშირში, ასევე საზღვარგარეთ წყლით სარგებლობის თანამედროვე სტრატეგიას. ეს სტრატეგია გულისხმობს ინტენსიურ და არა ინტენსიურ გზას, ე. ი. არსებული რესურსების ამოწმებას და არა ახალი წყაროების ათვისებას. მართლაც, სკკ ცენტრალური კომიტეტისა და მინისტრთა საბჭოს 1988 წლის იანვრის დადგენილებით, რომელიც ეხება ქვეყანაში წყლის რესურსების გამოყენების გაუმჯობესების ამოცანებს, წყალმომარაგების განვითარების ექსტენსიური გზა უარყოფილია, როგორც ეკონომიკური და ეკოლოგიური თვალსაზრისით გაუმართლებელი.

როგორც ამას წყალმომარაგების თანამედროვე პრაქტიკა აჩვენებს, ინტენსივობის გზით გამოწვევის უფლებილი ერთი კუბური მეტრი წყალი 15-20 ჯერ უფრო იაფია, ვიდრე ექსტენსიური გზით — დამატებით მიღებული. გარდა ამისა, ახალი წყაროების ათვისება იწვევს ბუნებრივი რესურსების ამოწმებას, არსებული, საკანალიზაციო სისტემების გაფართოების აუცილებლობას, წყალსატევების დაბინძურებას ჩამდინარე წყლებით და სხვ.

ერთი შეხედვით, როდესაც ქალაქის ბევრი რაიონი განიცდის წყლის ნაკლებობას, ახალი წყალსადენის მშენებლობა უცნაური თითქმის არაფერია, მაგრამ ამავე დროს ისაღებოდა კითხვა — შეიძლება თუ არა ჩვენი დღეა ქალაქის წყალმომარაგების განვითარება ინტენსივობის გზით და არსებული თუ არა სათანადო ეკონომიკური რესურსები?

გავანალიზოთ ქალაქის საწარმოების წყლით სარგებლობის არსებული მდგომარეობა. დღეისათვის აქ წყლის ბრუნვაში და მეორადი გამოყენების სრულყოფილი სისტემის წილი მხოლოდ 12% შეადგენს, მაშინ როდესაც საშუალო საკაპიტრო მაჩვენებელი 75-80%-ით განისაზღვრება, აღნიშნული სისტემების მოწყობა სახელმწიფოს ეკონომიკისათვის ერთად მკვეთრად ამცირებს დაბინძურებული სამრეწველო წყლების წყალსატევებში ჩაშვებას, იძლევა წარმოების უნარჩუნო ტექნოლოგიის განხორციელების შესაძლებლობებს და სხვა. წყლის ბრუნვითი და მეორადი გამოყენების სისტემების ეფექტურობაზე შემიძლია მხოლოდ მტკიცებულება: 1984 წელს ქალაქის 183 საწარმოო ობიექტზე წყლით სარგებლობის პროგრესული სისტემების უქონლობის გამო შედგებოდა დაახლოებით 38 მლნ. კუბური მეტრი სასმელი წყალი, რაც აღემატება ქსნის მუნიციპალიტეტის წყალსადენის მთლიან წარმოადგენს.

ახლა განვიხილოთ როგორი წარმოებს დღეა ქალაქში საწარმოო ობიექტებზე წყლის ხარჯის აღრიცხვა და მისი ლიმიტირება. როგორც საწარმოების მიერ წარმოდგენილი მონაცემების ანალიზი აჩვენებს, ამჟამად უმეტეს ობიექტებზე წყლის ხარჯის ზუსტი აღრიცხვა არ ხდება. ამას წარმოადგენს ხელმძღვანელები და ქალაქის წყალსადენის მისვლები ხარჯ-საზომების დეფიციტითა და მათი კონსტრუქციის არასამართლებიანობით ხსნიან. თავის ასეთი მართლება ცოტა უცნაურად ჟღერს, თუ გავიხსენებთ, რომ 1899 წელს, თითქმის 100 წლის წინათ თბილისში გვერდითა 2000-მდე ხარჯ-საზომი იხადებოდა კითხვა — ნუთუ ამ დროს ორივე დიფერენციალური შეძენა, რომლის ღირებულება აღემატებოდა აქ მისაბინძურ არ არის? ხოლო დიფერენციალური თვალსაზრისი დღესაც და საჭიროების შეზღუდვაში მათი შეცვლა, ცხადია, დიდ ხარჯს იწვევს არ წარმოადგენს.

წყლის ხარჯის ზუსტი აღრიცხვის მოწინააღმდეგეა ერთად, მასობრივად უნდა განხორციელდეს სამრეწველო ობიექტებზე მიწოდებული წყლის ლიმიტირება. ეკონომიკური სანქციები წყლის გადა-

ხარჯის შემთხვევაში კონკრეტული საწარმოსათვის იმ უნდა იყოს შეჩერებული, რომ მნიშვნელოვნად იმოქმედოს ამ საწარმოს ბიუჯეტზე. ასეთი ღონისძიება განსაკუთრებით ეფექტური იქნება საწარმოთა სამეურნეო ანგარიშსა და თვითდღეისანსებზე გადახდის პირობებში.

ამჟამად წყლის ხარჯის ლიმიტირება უკვე იძლევა ყოველწლიურად რამდენიმე მილიონ კუბურ მეტრის სასმელი წყლის ეკონომიას. მაშასადამე, წყლის ხარჯის ეკონომია შეიძლება მივიღოთ ხარჯების ზუსტი აღრიცხვით, ლიმიტირებითა და სწორად შერჩეული ეკონომიკური ბერკეტების ერთდროული გამოყენებით. ხოლო რაც შეეხება წყლის ფასის გაზრდას, როგორც ეს აუცილებლად მაინცა თრიალეთის წყალსადენის პროექტის ერთ-ერთი ავტორის გ. კიკაბიძის, დღეს ამისათვის არ გაგვიჩნია არც იურიდიული და არც მორალური უფლება, რადგანაც მოსახლეობა წყლის მანძილზე სულმართობის მიხედვით იხდის თანხას, წარმოებებისათვის კი წყლის ფასების მომატება გამოიწვევს პროდუქციის თვითღირებულებისა და შესაბამისად სარგოს იზრდის ფასების გაზრდას. ამრიგად, მართლ უმართლმანაა იმის კმედითი ღონისძიებებიც კი, რომელთა განხორციელება შეიძლება ოპერატიულად და არ მოითხოვს არავითარ დანახარჯებს, იძლევა წყლის მნიშვნელოვან ეკონომიას და დღის წესრიგიდან ხსნის ყოველად გაუმართლებელი ახალი წყაროების ათვისების აუცილებლობას. რაც შეეხება გრუნტების გამოწვეულ წყლის დანაკარგებს, ისინი თანმიმდევრულად უნდა აღმოიჭრას, წინააღმდეგ შემთხვევაში რა რაოდენობის წყალი არ უნდა მიწოდდეს ქალაქს, იგი მაინც არ მიაღწევს მომხმარებელს.

და თრიალეთის წყალსადენის ამოქმედება ქალაქში წყლის პრობლემას არ მოხსნის. ამის ნაყოფი მაგალითი, ვინაიდან კამბლესკისა, მართლაც, 1985 წლის 19 აპრილს გამოქვეყნდა საქონლოების ცნობა იმის შესახებ, რომ თრიალეთის კომპლექსის ექსპლუატაციის შედეგად შემდგომ დღეა ქალაქში სულ ცოტა 50 წლის განმავლობაში უზრუნველყოფილი იქნებოდა სასმელი წყლით და მოსახლეობის ლექსიკონიდან ამოიშლებოდა გამოთქმა „წყალი გრაფიტი“. მოუხედავად ვინაიდან კამბლესკის ამოქმედებას, ე. წ. „წყლის გრაფიტი“ ქალაქში ერთი დღეითა და მოხსნა და დღის მოსახლეობის 20% წყალს გრაფიტი იხდის.

როგორც პროექტის ავტორები აღნიშნავენ, თრიალეთის წყალსადენის I იბის პროექტი შეადგენს 1988-84 წლებში, ჯერ კიდევ უნდაღიანი კამბლესკის მშენებლობის პროექტში.

ამრიგად, ვინაიდან მიდროკომპლექსის ამოქმედებიდან 8 წლის შემდეგ ახალი წყალსადენის მშენებლობა პარალელურად მიმდინარეობს, რომ დღეს „თბილწყალკანლის“ სამმართველოს უფროსი ი. ცარციძე თრიალეთის წყალსადენის გარეშე კი გვბრუნდება ქალაქის უფარფიყო წყლით მომარაგების პრობლემის დახსნის გზით 2 წელიწადში გადაჭრას (გაზეთი „თბილისი“, 1988 წ. 11 ივლისი).

უნდა აღინიშნოს, რომ პროექტის ავტორები თრიალეთის წყალსადენის მშენებლობას სხვაგვარადაც ამართლებენ. კერძოდ თვლიან, რომ არავის ხეობიდან არახელსაყრელ პირობებში წყლის ხარჯი, ნაცვლად 12 კუბური მეტრისა, შეიძლება დაიღვს წაში 8-5 კუბური მეტრამდე, რაც ერთ თვეზე მეტხანს შეიძლება გაგრძელდეს. ამჟამად ამის შესახებ ისინი არაფერს ამბობენ, თუმცა არავის ხეობიდან მოწოდებული წყლის შემცირებაზე ნათქვამია როგორც პროექტში, ასევე საქართველოს სახმუნის გადამწვეტილებაში და ხაზგასმით ითქვას სრულიად საქართველოს რუსთაველის საზოგადოების გარემოს დაცვის სექციის ხელმოწერა, სადაც განიხილავდნენ „თბილისის წყალმომარაგების სქემას“. სინამდვილეში, არავის ხეობიდან წყლის მიწოდების პრაქტიკული შემცირება რომ არ შე-

იძლება, ამას აჩვენებს მრავალწლიური სტატისტიკური მონაცემები. უფრო მეტიც, ვინაიდან არავის მიდროკომპლექსი ანთროპოგენული შემოქმედება თითქმის არ არსებობს (წყლის გამოყენება სარწყავი მიწებისათვის, დატაცება და ა. შ.), თრიალეთიდან კი შეუძლებელია არავის ფილტრატების შემცირება.

არ შეიძლება გვერდ ავუაროთ კიდევ ერთ მტკიცედ საფუძველზე მომენტსაც. გარდა ამისა, რომ პროექტის ავტორებისა და „თბილწყალკანლის“ სამმართველოს პოლიტიკური მომხმარებლის არ ემსხვევა თრიალეთის წყალსადენის მშენებლობის აუცილებლობაზე, ასევე განსხვავებულია მათი მონაცემები ქალაქში მიწოდებულ სასმელი წყლის საერთო რაოდენობაზე, ერთ ხელ მისაბინძურ მოსუღ წყლის ზედღირთ ხარჯზე და სხვა. წყლის თან, ი. ცარციძე გვთუ „თბილისი“ ჟურნალზე წერს: „ამჟამად ქალაქი წაში იღებს 21 ათას ლიტრ წყალს“. მაშინ, როდესაც პროექტის ავტორები თვლიან, რომ საოვე ნაგებობებიდან მიღებული წყლის საერთო რაოდენობა 21,5 კუბური მეტრისა და დღეისათვის 8,5 კუბური მეტრისაა, ამჟამად სხვა რაოდენობა (დუმი, მტკიცისა და ა. შ.), რის გამოც „თბილისის“ წყალსადენის 18 კუბური მეტრისა. სხვათა შორის, როგორც ი. ცარციძე, ასევე პროექტის ავტორები, საერთოდ არ ახსენებენ თბილისში ტექნიკური მიზნებისათვის განკუთვნილ დამატებით არსებულ წყალს, რომლის ღირებულება 2,5 ათასი კუბური ლიტრა წაში, ამათომ, ცხადია, არც 21 და არც 18 ათასი ლიტრი წყლით წაში ერთ სულ მოსახლეზე გამოყენილი წყლის ზედღირთ ხარჯი არ შეესაბამება სინამდვილეს. თბილისში მიწოდებული წყლის რაოდენობის ასეთ „დღესრედატაციას“ პროექტის ავტორებისათვის ალბათ აქვს თავისი მიზანი, რადგანაც ისინი, ამით, როგორც მათი წერილიდან ჩანს, თრიალეთის წყალსადენის მშენებლობის აუცილებლობის პოლიტიკის ამკრებენ.

საერთოდ კი, ვიდრე ახალი წყალსადენის მშენებლობაზე ვილაპარაკებთ, საჭიროა ერთხელ და სამუდამოდ გაირკვეს რა რაოდენობის წყალი მიწოდება ქალაქს და როგორია დანაკარგები როგორც გარე, ასევე შიდა ქსელებში. „თბილწყალკანლის“ სამმართველოს მონაცემებით (გაზეთი „თბილისი“, 1988 წ. 11 ივლისი) დღეს 8 ათასი კუბური მეტრი წყალსადენის გარე ქსელიდან 500 კუბომეტრი, ანუ ერთი მეექვსედი ამოკრებულა და გადაუღებლად შენაცვლელია. ქალაქში ყოველდღიურად საშუალოდ 30-40 დღეით თუ მეტი დანახება ხდება, რაიონების ხეივანულატაკური კანტორებს მხოლოდ ერთი მანქანა ემსახურება, არა აქვთ არც ექსპერტორი, არც კომპარტორი და არც სხვა რაიმე აუცილებელი მექანიზმი, რის გამოც ირვევა აღდგენითი სამუშაოების ვადები და არ ხდება დაზიანებული ქსელების ერთდროული და ოპერატიულად აღდგენა. ასეთ სიტუაციაში იმის მტკიცება, რომ გარე ქსელებში დანაკარგები მხოლოდ 10 პროცენტია (როგორც ამას ახსოვთბენ „თბილწყალკანლის“) საკმაოდ არადაზარატივებულია. საკმაოდ ავტოვების, რომ თითქმის შიდა ქსელი მიწოდებული წყლის 40 პროცენტი იკარგებოდეს, რადგან თუ ეს ახეა, მაშინ წყლის მთლიანი ჯამური დანაკარგები 50 პროცენტია გაიზარდს. ზედ უფრო შორს წვით და ჩავთვალოთ, რომ წყლის დანაკარგების ჯამური რაოდენობა 80 პროცენტია, მაშინაც კი ზევდღითი ხარჯი ერთ სულ მოსახლეზე უფრო მეტი უნდა დაჯერდეს, ვიდრე სახმელი წყლით დაქმავი ფილტრული ისეთ მეგაპოლისებში, როგორიცაა: სან-პაულო, რომელი, ალექსანდრია და ა. შ. ამრიგად, ქალაქში მიწოდებული წყლისა და დანაკარგების საერთო რაოდენობის დადგენა უპირველესი ამოცანაა და სათანადო ორგანობა ამ საკითხებს მეტი ყურადღება უნდა დაუთმონ.

რადგან პროექტის ავტორები ახალი წყალსადენის მშენებლობის აუცილებლობის დამტკიცებას დათვნილი ცდილობენ, ურიგო არ იქნებოდა, ავტოვებ, შეგვეხსენებინა მათთვის, რომ საერთოდ უარყოფილი უნდა იქნებოდა მტკიცება, რომ პროექტის ავტორები, ასევე ქალაქში კიდევ უფრო ზრდის იხილავდ დათვნილები. ამორტივებულ წყალსადენის ქსელში წყლის ურუნეს, შედეგად უკვე დღეი ხანა სახეზე გვაქვს — ქალაქის ბევრი რაიონში დაწესებულებაში შენობების სარდაფები და კედლები, გამოკრეცვის შედეგად ჩაქცეულია ქუჩების სავალი ნაწილები და სხვა. ალბათ თვითრეულადაც კი დაუშვებელი იქნება იხილავდ შედეგად გადავხედოთ „კანალიზაციის ქსელის მოწოდება, რომ არავის ვთქვამ ჩამდინარე წყლები თბილისის-რუსთაველის რეგონალური გამწვნილი ხაზგარის წარმოადგენს, რომელიც დღეისათვის მხოლოდ კი ვერ აკმაყოფილებს მოთხოვნებს.

როგორც გ. კიკაბიძე თვლიან, ადინიშავს, ამჟამად ერთ სულ მოსახლეზე დღე-ღამეში წყლის ხარჯის კომპლექსური ნორმა უნდა შეადგენდეს 1180 ლიტრი. მისივე ანგარიშით ერთ სულ მოსახლეზე დღე-ღამეში მიწოდება 1800 ლიტრი, რომელიც საგრძნობლად აღემატება ნორმას. ასეთი მსჯელობის შემდეგ გავიცნავ იწვევს მისივე გამოთქმა „საჭიროა ახალი სიმძლავრის ხარჯი... თუ ჩვენ უფრო მეტი წყალი გვჭირდება, ვიდრე სხვა ქალაქებს, რასაკვირველია წყალიც მეტი უნდა გვჭირდეს“. აი, ასე ახსოვთბენ ახალი წყალსადენის მშენებლობის აუცილებლობა.

პროექტის ავტორები თრიალეთის წყალსადენის აუცილებლობას იმითაც ახსოვთბენ, რომ ისეთ დიდ ქალაქს, როგორც თბილისი, საშუალოდ თვითქმისა „აუცილებლად ექსპერტორი“ წყალმომარაგების ორი წყარო მაინც, აქედან ერთ-ერთი მიწისქვეშა წყაროების გამოყენებით, თუმცა საკითხის ასეთი დანა გაზვიადებულია. ჯერ კიდევ, ქალაქს უკვე გააჩნია წყალმომარაგების ერთმანეთისაგან იზოლირებული რაოდენობი წყარო, მათ შორის მიწისქვეშა წყალსადენი, მშენებლობის პროცესშია კიდევ ერთი დამოუკიდებელი წყარო. ამას გარდა, საშუალოდ თ-

ვდაცვის ნორმებით ურთიერთდამოკიდებელი წყაროები არსებობს „რეკონსტრუქციის“ და არა კარგად მოწყობილი, უკვე მტკიცებულება „დასაშვებია“ ერთი ბუნებრივი წყაროს გამოყენება სათანადო ნაგებობების მკვეთრად. გაუგებარია, რატომ უნდა ჩათვალოს იეკოლოგიური თვალსაზრისით დადებით მხარედ“ ის ფაქტი, რომ თრიალეთის წყალსადენით ქალაქში შემოყვანილი წყალი თავის მაღალი ხარისხის გამო არ გამოიყენებს მოსახლეობის როგორც ინფექციური, ასევე ქრონიკული დაავადებებს, რასაც ხშირად იწვევს არასტანდარტული წყლის გამოყენება. ეს რომ ელემენტარული და პირველ რიგის მოთხოვნაა, რომელიც ყოველთვის წაყენებოდა წყალმომარაგების ნებისმიერ წყაროს. წყალმომარაგების პრაქტიკაში უზრუნველად არ მოიხსენიება შემთხვევა, სახმელი მშენებლობის სავალი ნაწილები ნილი არასტანდარტული წყალი. ეს უზრუნველ აკრძალულია და მეტი არაფერი.

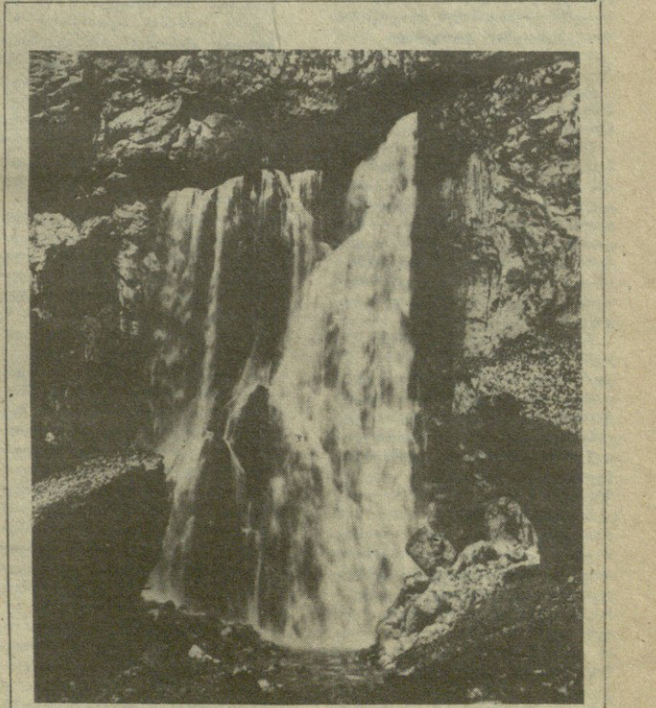
რატომ თვლიან, რომ დაბალწევანი წყალდენები მაღალწევანთან შედარებით შეიძლება იყოს მექანიკური წარმოშობის მიხედვით, თუ ადგილი აქვს წყალდენის სავალი ნაწილებში მშენებლობის ხარისხით და არა მათში არსებულ წყლებს სიდიდით.

საკმაოდ „ორიგინალურ“ გადაწყვეტად უნდა ჩათვალოს წყალდენების მშენებლობის მიხედვით დაახლოებით 12 მ. სიგანის ტყის გაჩენილი ზოლის საპირველად გამოყენების იდეა. „ორიგინალურია“ იგი ერთ სულ მოსახლეზე წყლის ხარჯის საშუალო დღე-ღამეში ნორმის (1180 ლიტრი) დადგენა მოკლებული და სხვ.

ჩვენ აქ აღარ შევჩერდებით პროექტის სხვა ტექნიკური სახის შენიშვნებზე და ნაკლავანებზე, რომ არაფერი ვთქვათ პროექტის ტექნიკურ-ეკონომიკურ და ეკოლოგიურ დასაბუთებაზე. აღნიშნულ საკითხებზე საკმაოდ დეტალურად იხსენიებს სრულიად საქართველოს რუსთაველის საზოგადოების გარემოს დაცვის სექციის გაფართოებული სხდომაზე, რამაც ცხადყო, რომ წარმოდგენილი სახით პროექტის განხორციელება დაუშვებელია.

თრიალეთის წყალსადენის პროექტი კიდევ ერთი დანტურია იმისა, თუ რა შედეგად შეიძლება მოჰყვას მეცნიერებისა და წარმოებისაგან მოწვევით დამარცხება.

მიხილეთ ლოლდონიძე, საპირველს ვ. ი. ლინის სახელობის პოლიტექნიკური ინსტიტუტის წყალმომარაგებისა და კანალიზაციის კათედრის გამგე, პროფესორი.



არსოლ გეგმატორის ფოტო

დები ერთმანეთში კრიტიკოსს კი არა, რომანის ავტორს ერგო?!

ახე რომ თქმულიყო, ქალბატონი ოლია თავის წერილში ამ — რაღათქმისა მესამე შენიშვნას უკან წაიღებდა და ჩემს ანგარიშზე ხუთი შეცდომის მაგიერ ოთხი დარჩებოდა.

პატივცემული მწერალთანაც ჩემი შეხვედრის ანგარიში უფრო შთაბეჭდილი (2608:4) გახდებოდა!

4. პატივცემული მეცნიერის შენიშვნებიდან აქამდე სამი ისე გაგებათი, სიძნელეს არაა წაწყვილებოდა.

ახე იქნება შემდგომშიც, მაგრამ ხატის წინ მდგომი მორწმუნოების გულწრფელობით უნდა ვაღიარო, რომ ეს ნაკლებად მხარგრესი.

გაცილებით მერჩია, საქართველოს ისტორიის მკვლევარზე, პატივცემული მეცნიერზე ისეთივე მაღალი აზრი შემჩნეოდა, როგორც აქამდე მქონდა.

ახლა პატივცემული მეცნიერის შენიშვნებს დავუბრუნდეთ.

რომანის წერია:

„ოთახის შუაგულში, ჭიფიჭი-გადაფარებული ტახტზე საცდელის ამარა ცხვენა ის, ვინც მეოთხედი საუკუნის განმავლობაში ქვეყნის შეუღლებულ ბატონად და განმგებლად ითვლებოდა.“

ამ წინადადებასთან დაკავშირებით მე ვწერდი:

„ქვეყნის შეუღლებულ ბატონად“ გამოყენებული კაცია, რომელიც ტახტზე ასვლისთანავე მეურვეს უნდა წაეყვანა (1721), ცოტა უბრალოდ.“

სხვათა შორის, მეფე ალექსანდრეს მეორე, ბუფან დადიანი, იყო უფრო მეტი ყოფილა, ვიდრე ამ სიტყვაში საერთოდ გულისხმობენ.

„თუმცა იყო ალექსანდრე მეფე, გარნა ბუფან დადიანი იყო მოქმედი ყოველივე.“

ეს მეორეობა კი შეიძლება აღსანიშნავი იყოს.

„ქვეყნის შეუღლებული ბატონი“, მეფე ალექსანდრე იმამყული-ხანმა ნარიყალას ციხეში ჩასვა!

ტახტიდანაც ბევრჯერ გააქციეს. თითქმის ერთი წელიწადი (1741) მის ტახტზე ძალად ახალი ნახევარმა, გიორგი ბატონიშვილი იჯდა.

ასეთი „წინასწარმეტყველების“ პატრონი მეფის ქვეყნის მონარქად გამოცხადება, ალბათ, გაჭირვებაა.

ახლა თქვენ გვიკითხებით, პატივცემული ქალბატონო ოლია და ბატონო ჩანსულ, ეს საბუთები მართლა არ ემართა, რომ მეფე ალექსანდრე „ქვეყნის შეუღლებულ ბატონად“ არ გამოაცხადებოდა?

თუ ახე, დამატებით საბუთებსაც მოგატომებო?

„ბევრად დადიანის სიკვდილის შემდეგ... ქვეყნის ფაქტობრივ გამგებლობა ოსმალეთის ფაშებზე იყვნენ.“

„ქართული სამეფო-სამთავროთა საქმეებს ამ დროიდან ფაქტობრივად ახალციხის ფაშა განაგებდა.“

„1741 წ. ...ახალციხის ფაშის დახმარებით მეფე განდევნეს და ტახტზე მისი ძმა გიორგი აიყვანეს.“

„მამუკა ბატონიშვილმა 1746 წ. ერთხელ კიდევ მოახრჩო, მეფის გაქცევა (სხვათა შორის — სამი წლით — თ. წ.).“

„საქართველოს ისტორიის ნარკვევები“, ტ. IV, გვ. 461-466.

მეგობარ საბუთების ძიებაში მრავალად შეიძლება, მაგრამ თუ ქალბატონო ოლია და ბატონო ჩანსულმა აქამდე არ იწამეს, რომ მეფე ალექსანდრეს „ქვეყნის შეუღლებულ ბატონად“ გამოცხადება შეეძლო, აწი მე მათ მაინც ვერაფერს შევასმენ...

თუმცა... კიდევ ვიცი.

ამჟამად ვახტანგ VI აზრს მოგახსენებთ, ან, რას წერს იგი იმდროინდელ ქართულ „მონარქიულზე“.

„უფროსი და დროთა წყალით ასრე დამდაბლებულან, რომ ოდენ სახელი მფეი რქმევით“ (ვახტანგის სამართავლო, მუხლი 2).

პატივცემული მეცნიერის „მომეჭვრის“ ავტორთან შედარებით მეტ ანგარიშს, იტყობა, მე მიწვევს მწერალი, არაიშვითადა, სამი საუკუნეთა ციკლი რომ შემდგარი, ქალბატონო ოლია მაშინაც არ დაიბრუნებოდა, მე კი ავტორს

ერთი წელიც არ მაპატივებდა — ალექსანდრე 1721 წელს კი არ გამოცხადებულა, არამედ 1720 წელს არასაქვერდებოდა, ისტორიულ მეცნიერებათა დოქტორს ამ საკითხში ჩემზე მეტი დაეჭვება, მაგრამ ხომ არაა ჩვენზე უფრო სანდო პირები და სანდო ისტორიული წყაროები?

სანდო ისტორიულ წყაროებში, მაგალითად, „ქართლის ცხოვრებაში“ (ტ. IV, გვ. 881, 1973 წ.) წერია: ვახტანგ VI-ის კარზე მყოფი უფლისწული ალექსანდრე ისაყ-ფაშამ იმერეთში 1721 წელს შემოვიდა და სამეფო ტახტზე დასვა როგორც მე ვხვდები, პატივცემული მეცნიერის იმან შეიყვანა შეცდომაში, რომ ალექსანდრეს მამა — მეფე გიორგი VI — 1720 წელს მოკლეს და, ალბათ, იფიქრა, ალექსანდრე მეფე უნდაც ამ წელიდან გამეფებულა.

ამიტომ საქმის ვითარებას უფრო წყაროვით ვადასტურებ:

„...1720 წ. გაუფრთხულე ახალციხეში მოკლეს გიორგი VI. გიორგის უფროსი ვაჟი ალექსანდრე ვახტანგ VI-ის კარზე იმდროინდელა. ახალციხის ფაშამ ვახტანგ VI-ის სთხოვა, რომ ალექსანდრე მასთან გაეგზავნა, რათა იგი იმერეთში გაეგზავნა. ვახტანგმა ალექსანდრე გაისტუმრა და თან გააყოლა დამსმარე რაზმი ვახუშტი ბატონიშვილის სარდალთა.“

ალექსანდრე და ახალციხის ფაშა 1721 წლის ზაფხულში იმერეთში შემოვიდნენ. ოსმალებმა ცუცხვანთის ციხეში მეციხოვნეები ჩააყენეს. ფაშამ დამოკიდებულება შეიკეთა და იგი ახალციხეში მიიყვანა, „მეურვედ დანიშნა“.

„საქართველოს ისტორიის ნარკვევები“, ტ. IV, გვ. 461.

ამონაწერი მოტანილია სტატიიდან „დასავლეთ საქართველო XVIII ს. დასაწყისში“. იქვე მეცნიერული სიზუსტის მიხედვით ის წყაროები, საიდანაც ეს ცნობები ამოკრეფილი. ამის გარდა, რადგან უფლისწული ალექსანდრეს იმერეთში ჩაყვანა და ხუშტი ბატონიშვილს ჰქონდა ვახტანგული, მას, ვახუშტი ბატონიშვილს და მეციხოვნეს, უკეთ ეცოდინება, 1720 წელს გაამეფეს იმერეთში ალექსანდრე თუ 1721 წელს!

ქალბატონო ოლიას უდრემის პატივცემულის მიუხედავად, მე პირადად, უფრო სარწმუნოდ და სანდოდ, „ქართლის ცხოვრება“ და „საქართველოს ისტორიის ნარკვევები“ მიმართა.

ამიტომ მწვედბა გული: „ცისკარის“ რედაქტორს ეს საკითხები ჩემსათვის რომ სცოდნოდა, ქალბატონ ოლიასაც ჩააყენებდა საქმის კურსში და პატივცემული მეცნიერის უკან წაიღებდა თავის ამ რიგითი შეთხზვას — შენიშვნას და ჩემს ანგარიშზე ოთხი შეცდომის მაგიერ სამი დარჩებოდა.

პატივცემული მწერალთანაც ჩემი შეხვედრის ანგარიში უფრო შთაბეჭდილი (2608:7) გახდებოდა!

თავის დასაცავად შეთხზული ეს შენიშვნები სიტყვად იმ შემთხვევაში იქნებოდა მოსაწონი, ქვეყნა ჩალოთ რომ იყო დასაბუთებული.

მე კი თვითნებურად შევწყვიტე იგი, ერთი საგანგებო განცხადება რომ დაგავით.

კრიტიკოსის ბედი არასდროს ყოფილა ჩვენი სამართავლო, მით უფრო მაშინ, როცა ამგვარად ბეჭდენ:

„ფართოდ აღიარებული მწერალი რევაზ გაგაიძორი, ვინც გარემოებისა ხალხის განსაზღვრული საყურადღებო და ყურადღებო, ვისაც საბუთად „მომეჭვრის“ ავტორს ახლანდელ რუსთაველის სახელობის ბრძოლა მიეწერა“ (ჩანსულ დონიკილის სიტყვებით, — თ. წ.).

სწორედ ამ რომანის დასაცავად და ჩემს გასამტყუნებლად წერის დამამბობი თინათი ბებია კოჭიბოლა იწვევდა ლოგინში, ქართლში ნადავრად ლოგინში, ქართლში ნადავრად ლოგინში.

ჩემი ბებია ცოლსა და მეტყველებს ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო, ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო, ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო.

ჩემი ბებია ცოლსა და მეტყველებს ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო, ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო, ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო.

ჩემი ბებია ცოლსა და მეტყველებს ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო, ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო, ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო.

ჩემი ბებია ცოლსა და მეტყველებს ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო, ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო, ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო.

ჩემი ბებია ცოლსა და მეტყველებს ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო, ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო, ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო.

ჩემი ბებია ცოლსა და მეტყველებს ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო, ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო, ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო.

ჩემი ბებია ცოლსა და მეტყველებს ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო, ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო, ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო.

ჩემი ბებია ცოლსა და მეტყველებს ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო, ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო, ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო.

ჩემი ბებია ცოლსა და მეტყველებს ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო, ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო, ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო.

ჩემი ბებია ცოლსა და მეტყველებს ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო, ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო, ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო.

ჩემი ბებია ცოლსა და მეტყველებს ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო, ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო, ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო.

ჩემი ბებია ცოლსა და მეტყველებს ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო, ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო, ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო.

ჩემი ბებია ცოლსა და მეტყველებს ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო, ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო, ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო.

ჩემი ბებია ცოლსა და მეტყველებს ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო, ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო, ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო.

ჩემი ბებია ცოლსა და მეტყველებს ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო, ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო, ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო.

ქმრის ბებია ცოლსაც ბებიად ერგებოდა, რასაკვირველია, იმ შემთხვევაში იქნებოდა მართალი, თუ ისინი იმ მომენტშიც ცოლ-ქმარი იქნებოდნენ!

რომანისა კი ირკვევა: თინათი „სულ პატარა იყო, ვარცხის სახლებში რომ მიიყვანეს“ და „ამაღამოთი ბებია კოჭიბოლა იწვევდა ლოგინში“-ო.

სულ პატარა თინათი, რა თქმა უნდა, სოლომონს მეუღლეობას ვერ გაუწევდა!

პატივცემული მეცნიერი, უკაცრავად ნათქვამია, მაინც დიდ გულზე:

„მერეც, ქმრის (სოლომონის) ბებია ხნორი ქალი კოჭიბოლა...“

მერეც, მართლაც მერამდენედ მივყვები იმის თქმა, რომ კოჭიბოლას განგების ნებით, სიბერემდე არ მიიღწევია!

ეს, შეიძლება, მწერალმა მართლაც არ იცოდეს, მაგრამ ეს არ იცოდეს ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორმა, ალბათ, უბრალოდ! ნათქვამია ოლიასათვის, საქართველოს ისტორიის სპეციალისტისთვის, უცნობია ეს დოკუმენტი:

„ქალად მცირედისა უამისა იქმნა მეფისა და დიადისა შუა შუი. ეს ალექსანდრე დაბარბა დედის ნაცვალსა თვისსა თამარ გურიელისა ახალსა (რომელსაც უწოდენ კოჭიბოლა), შეიყვარა და მოჰყვანა თავი“ (ნიკო დადიანი, „ქართლის ცხოვრება“, გვ. 177).

ნათქვამია „ცისკარის“ რედაქტორსაც არ მოუგონა უფრო ჩემი სასიკეთადე მისული მოთქმისთვის?

„საბარბო კოჭიბოლა“ არც სიცოცხლეში გქონია მედი და არც სიკვდილის მერე ეცოდნება არავის... პატივცემული მწერალმა ჰგონია, „ცისკარის“ უბრალოდ დედა-ბიძა, „ოჯახის უბრალო ქალი“, თორემ ჩვენ რომ ვიცით, ისე ახალ-გაზრდას წარგვეთავა თავი, რომ სოლომონის საცოლის ლოგინში ჩაწვენა კი არა, სწორედ საკუთარი შვილიშვილის ლოგინში ჩაგვრებაც ვერ მოასწარა!

შემოდო იქვე, რომ „სულ პატარა თინათი“ სოლომონს მეუღლეობას ვერ გაუწევდა. ახლა ამასთან დაკავშირებით პატივცემული მწერლის სიტყვა გავიხსენო:

„სოლომონმა რომ მცირეწლოვანი თანამეცხედრე, თინათი შეირთო, ის, თინათი, ჯერ კიდევ არ იყო იმ ასაკის, როცა შეიძლება ქალმა მამაკაცის სარეცელი გაიყოს. სოლომონის ბებია ოჯახის უბრალო ქალი კოჭიბოლა...“ (თ. წ.).

მას თვითონაც იწვევდა. ეს მიიღებოდა წესი გახლდათ საქართველოში, რადგან აქ ქალებს ძალიან ადრე ათხოვდნენ. მაგრამ ეს ბებები თუ დედები, რომლებიც ბუნების საწინააღმდეგო, თუმცა თვითნებურად დასაშვებ ფაქტის თვლიან ასაცილებლად თავიანთი მიყრდნობის ძალისხმევით ლოგინში იწვევდნენ და მამაკაცთან ნაადრევ სექსუალური ურთიერთობის დაწყებისგან იფარავდნენ.

თავის დასაცავად შეთხზული ეს შენიშვნები სიტყვად იმ შემთხვევაში იქნებოდა მოსაწონი, ქვეყნა ჩალოთ რომ იყო დასაბუთებული.

მე კი თვითნებურად შევწყვიტე იგი, ერთი საგანგებო განცხადება რომ დაგავით.

კრიტიკოსის ბედი არასდროს ყოფილა ჩვენი სამართავლო, მით უფრო მაშინ, როცა ამგვარად ბეჭდენ:

„ფართოდ აღიარებული მწერალი რევაზ გაგაიძორი, ვინც გარემოებისა ხალხის განსაზღვრული საყურადღებო და ყურადღებო, ვისაც საბუთად „მომეჭვრის“ ავტორს ახლანდელ რუსთაველის სახელობის ბრძოლა მიეწერა“ (ჩანსულ დონიკილის სიტყვებით, — თ. წ.).

სწორედ ამ რომანის დასაცავად და ჩემს გასამტყუნებლად წერის დამამბობი თინათი ბებია კოჭიბოლა იწვევდა ლოგინში, ქართლში ნადავრად ლოგინში, ქართლში ნადავრად ლოგინში.

ჩემი ბებია ცოლსა და მეტყველებს ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო, ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო, ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო.

ჩემი ბებია ცოლსა და მეტყველებს ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო, ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო, ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო.

ჩემი ბებია ცოლსა და მეტყველებს ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო, ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო, ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო.

ჩემი ბებია ცოლსა და მეტყველებს ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო, ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო, ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო.

ჩემი ბებია ცოლსა და მეტყველებს ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო, ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო, ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო.

ჩემი ბებია ცოლსა და მეტყველებს ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო, ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო, ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო.

ჩემი ბებია ცოლსა და მეტყველებს ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო, ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო, ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო.

ჩემი ბებია ცოლსა და მეტყველებს ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო, ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო, ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო.

ჩემი ბებია ცოლსა და მეტყველებს ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო, ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო, ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო.

ჩემი ბებია ცოლსა და მეტყველებს ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო, ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო, ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო.

ჩემი ბებია ცოლსა და მეტყველებს ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო, ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო, ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო.

ჩემი ბებია ცოლსა და მეტყველებს ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო, ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო, ურთიერთობის საგანად რომ დავუერთო.

არ არის „აუთოაქარის სასწრაფო“ „მომეჭვრელი“.

ახე შეთხვევაში რა უნდა ვქნა მე? ჩემს ადგილას წესიერი კაცი — თუ თავს აზარდოს დამართებდა — წერაზე მაინც აიღებდა ხელს... ოღონდ ჯერ სიმათილეს გაარკვევდა სიმათილეს კი ასეთი გახლავთ: 1741 წელი იდგა — საბარლო კოჭიბოლას რომ თავი მოჰყვითეს! იმ დროისათვის კი სოლომონი რომელიც 1735 წელს მოკლეს იმ ქვეყანას, ქვეყნის იდგა წლისა!

არაფერს იცის, თინათი მაშინ დაბადებულ იყო თუ არა! „აქა“ უკეთესი შემთხვევაში, საკვებ სახეს არ იქნებოდა გადაცილებული.

ამ ხნის ბავშვები ერთმანეთისა, შეიძლება „გოჯი ალაქსა“ სათამაშოდ ან კიდევ „სოციალ“ წასარგებლად მიიყვანდნენ, პატივცემული მწერალი კი ამტკიცებს ბებია კოჭიბოლა თინათის თავისთან იწვევდა, სოლომონთან ნაადრევ სექსუალური ურთიერთობისგან რომ დავიხრებოდა. ხომ ამარჯუნია, რაც ახლა, გაიკვამ? მერეც, პატივცემული მეცნიერის, ვიდრე მწერლის მხარეს დადებოდა, ეს ყველაფერი ხომ უნდა გაერკვეა?

სხვების და საკუთარი დედა-ბებიების გამო უფროსი რედაქტორმა მე რატომ უნდა ჩამაყენოს ამ დღეში, დღის ამბობი რომ წერს: „გასარკვევია არა მართა იმ ერთი კამათის სტრუქტურა, გასარკვევია, სწორედ ჩვენი „პატივცემული“ მეცნიერი“-ო.

ვიდრე ბატონო ჩანსულ ამ კარდინალურ საკითხზე გაარკვევდა, ჯერ კოჭიბოლას ამბავი რომ გაერკვეა, არა აზიზებოდა? სხვა თუ არაფერი, ამ სიტყვების პატივცემული მეცნიერსაც აარიდებდა და მეც მადლობად დავრჩებოდა — ჩემს ანგარიშზე სამი შეცდომის მაგიერ ოთხი დარჩებოდა!

პატივცემული მწერალთანაც ჩემი შეხვედრის ანგარიში უფრო შთაბეჭდილი (2608:2) გახდებოდა!

ახლა ქალბატონ ოლიას ახალ საყვდელს მოვუხსენიო:

„არც მაშინ არის კრიტიკოსი ზუსტი, როცა მწერალს კონსტანტინოპოლის ხსენებას უკრძალებს...“

მოკრძალებით უნდა შევნიშნო პატივცემული მეცნიერის, რომ მე მწერალს კონსტანტინოპოლის ხსენებას კი არ უკრძალებს (ჯერ ერთი, ამას მე ვინ შეიძლება?), არამედ კონსტანტინოპოლის უადგილო და ხსენებას, რაც, ალბათ, ერთი და იგივე არ არის. აი, რას ვწერდი მე:

„ავიღოთ, მაგალითად, ერთი შეხედვით ავტორის უწყინარი ფრაზა: „კონსტანტინოპოლი თეიარანს დაუტოვებ...“

ახლა ვთქვათ რაში გამოიხატება აქ ავტორის ზერულ დამოკიდებულება სხვათა ქვეყნების ისტორიის მიმართ. სოლომონის მეფობის დროს კონსტანტინოპოლს უკვე მთელი ხანია, რაც სახელი გადარქმეული აქვს — 1453 წლიდან მას სტამბოლი ჰქვია თეიარანთან დაკავშირებით კი პირიქითაა.

ამ დროისათვის, სოლომონის მეფობისას, ის ჯერ კიდევ არ არის სარსხლის დედაქალაქი — „მეამაღ სპამანცი“ მწვენიერად ასრულებდა საბატო ქალაქის ფუნქციას!

ქალბატონო ოლია, როგორც ისტორიკოსი, გეოგრაფი, ზეოთი მოქმედ მაგალითად მწერალი ხომ მართლაც ამჟღავნებს ზერულ დამოკიდებულებას სხვათა ქვეყნების ისტორიის მიმართ?

ბატონო ჩანსულ, როგორც ისტორიულ-გეოგრაფიკული ნარკვევების ავტორს, გეოგრაფიკით, მწერალთან შედარებით მე უფრო მართალია იმა ვარ? რასაკვირველია, დამოუკიდებლობა. სამწუხაროდ, მე ვერ დავითანხმებ პატივცემული მეცნიერს:

„მართლაც 1453 წლის შემდეგ კონსტანტინოპოლს სტამბოლი დარქვა, მაგრამ მას ამ სახელით ირთად... კონსტანტინოპოლსაც ეძახებენ.“

კი, ასეთი შეთხვევებიც იქნებოდა, მაგრამ ეს უფრო კერძო საუბრებში მოხდებოდა და არა იმდროინდელი დოკუმენტის საფუძველზე.

ბატონო ჩანსულ, როგორც ისტორიულ-გეოგრაფიკული ნარკვევების ავტორს, გეოგრაფიკით, მწერალთან შედარებით მე უფრო მართალია იმა ვარ? რასაკვირველია, დამოუკიდებლობა. სამწუხაროდ, მე ვერ დავითანხმებ პატივცემული მეცნიერს:

„მართლაც 1453 წლის შემდეგ კონსტანტინოპოლს სტამბოლი დარქვა, მაგრ

რეზოლუციის, მათ შორის თანამედრო
ვეობის, გააზრება წინარე ისტო
რიის უფრო ღრმა გაგების საფუ
ძველზეა შეხამებული.

რეზოლუციის, მათ შორის თანამედრო
ვეობის, გააზრება წინარე ისტო
რიის უფრო ღრმა გაგების საფუ
ძველზეა შეხამებული.

პროგნოზი

გზაჯვარედინი

ეს სტრუქტურა ნახევარსფეროვანია...
...და მისი ფორმის მიხედვით...

ფაქტობრივი მდგომარეობა

თემატიკა - ჩრდ-აღმოსავლეთი...
...და მისი გეოგრაფიული მდებარეობა...

...და მისი გეოგრაფიული მდებარეობა...

რაც იმის ნიშნად, რომ შემოიღეს...
...და მისი გეოგრაფიული მდებარეობა...

სამხრეთ-აღმოსავლეთი

კარგა ხანია, ჩაიკურთხა...
...და მისი გეოგრაფიული მდებარეობა...

ნაშრომის შესავალი

შედეგები

სულ ზომიერად: ადრე, ახლა შემოვიდა...
...და მისი გეოგრაფიული მდებარეობა...

სამხრეთ-აღმოსავლეთი

რამდენიმე წელიწადი...
...და მისი გეოგრაფიული მდებარეობა...

რომ ერთ დღე...
...და მისი გეოგრაფიული მდებარეობა...



საქართველოს პოეტების შეხვედრა

...და მისი გეოგრაფიული მდებარეობა...

...და მისი გეოგრაფიული მდებარეობა...

პროგნოზი

...და მისი გეოგრაფიული მდებარეობა...

სულ უფრო და უფრო ძლიერდება ავსტომასწავლებელი ხისნი ტ. ტაბიძის გარემო, სულ უფრო და უფრო იღრუბლება ცა მის თავზე.

მე სექტემბერს „ლიტერატურული საპირისპირო“ აქვეყნებს ერთი კონტაქტის წერილს „პოლიტიკური გახრწხის ქაობნი“.

„ფართო და მრავალფეროვანი არ არის ტიპური ტაბიძის თემატური ასპარეზი. თავის მწერლობის მანძილზე ის ყველაზე უფრო მეტს თავის თავზე სწერდა. ცოტა მელანი როდი ამოაშრო მან თავისი შემოქმედების, თავისი პიროვნების, თავისი პოეზიის შესახებ გარიგებულ მანუფაქტურებს წერდა.“

ტიტ. ტაბიძემ ამ „უმანკო გნოლმა“, ამ „ნიბოლია ნიბა“ (!) „პირბრუნვით და უცდამა ყრამა“ (!) მთელი წლების მანძილზე თავის პოეზიაში გადაიღო ყველაფერი ის, რაც ოდესმე დაშლა და გახრწხა ბურჟუაზიული ლიტერატურის სტრუქტურაში.“

...ტ. ტაბიძის ქება-დიდებას ხაზნად მის ძველ ლექსებში ვაშლადარა ყოველივე ანტიანთროპოლოგიური, ანთროპოლოგიური, პატრიარქალური, ანთროპოლოგიური და ანთროპოლოგიური ტენდენცია.

ტ. ტაბიძემ ისიც კი სცადა, რომ „ღრმა ნაციონალურ პოეტად“ მოეჩვენებინა თავი. ამ ცდის ნიმუშია ლექსი — „რომ იყო თერგი ორი ამდენი“ — ეს არის უკვე დაუფარავი ნაციონალიზმი.“

შეორი ლექსში „მეწევი მეწევი“ ტ. ტაბიძე აცხადებდა: „ხევისკარს ქვევს ნაღვლი რგოლი ერთი ვახანდებ მოლოდინი, მაშაგებია თუ ვის წინააღმდეგ აცხადებს „მაშაგებია“ ტ. ტაბიძე. ამ გამოცხადებით ანტისაბჭოთა ლექსების შსამიანი და ვერაგული არის ამოცხადება ძენი რომლიდა თუმცა ტ. ტაბიძე აცხადებდა, რომ „საუთარ მხამცეველარ გაუხეხლ რაც ჩაყარულა გულში ბაღდაშის“ — მაგრამ, გულში ბაღდაშისა, ეს ბაღდაში ხაქმად მავთილად გამოჩნდა მის ლექსებში. ამაზე უპასურობენ ყალბი ხილბოხი და უაზრულობისათვის ჩვეული მანქანა-გრებები და წერილი ლექსები, რომლებიც ტ. ტაბიძემ მოუდგნა ფაზისებრი ობრაზის ქაშუშებს — გ. რობაქიძის და პ. იაშვილის. არც ის იყო შეთხვევითი, რომ ტ. ტაბიძე თავის ლექსებში ქება-დიდებას იხსენიებდა ხალხის სამხრის წყეულ მტრებს კონტრევოლუციის ნაძირებებს.

სიმაჟრთველ წამოსცა ტ. ტაბიძეს, როცა თავის ერთ-ერთ ლექსში „მელოდია“ განაცხადა: მე ჩემი სახელი ვარცხენ ტიტულურ რეგენსისის ეპოქის ტიტულსო.

შემშარდაც ეს ახეცა“ — ამ წერილის გამოქვეყნებიდან კვირის თავზე, 8 ოქტომბერს ისევე შედგება მწერლობა კავშირის პრეზიდენტის სხდომა.

ამონაწერი სხდომის ოქმიდან: „ურჩიეს ტ. ტაბიძის გულახდილად აღიარის ყველა ის დანაშაული, რომელიც მას ჩაადგინა ხალხის მტრებთან შედარო კავშირითიერთობაში. არც თავის პიროვნობით განცხადებაში და არც პრეზიდენტის სხდომაზე წარმოდგენილ სიტყვაში ტ. ტაბიძემ არ ისურვა ეთქვა სიმაჟრთველ და ბოლომდე განაგრძო თვალთმაქცობა.“

პრეზიდენტის სხდომაზე ერთხელ დაღვინდა, რომ ტაბიძე ტაბიძე გაირიცხოს მწერლობა რიგებიდან.

ეს უკვე აღსასრული იყო — სულ მალე ტიტიან დააპატიმრეს.

ამავე სხდომაზე „პავლე საყვარელიძე გამოცხადებდა ოქნა მწერლები კავშირის რიგებიდან, როგორც ხალხის მტერი, პოლიტიკური და მორალურად გახრწხილი პიროვნება.“

ეს ის პავლე საყვარელიძეა, რომელიც მწერლობა რიგებიდან გადევნებდა ცოტა ხნით ადრე „ლიტერატურული საპირისპირო“ ფურცლებზე წერდა: „შინაგან საჭიჭო კომისარიატმა დროზე მიუსწრა და დაუშოვლა ხელები ამ ვერაგ მკვლელებს (გულახდობით) — გ. ბ. საბჭოთა კავშირის სამხრატორ მათ კუთვნილი მიუზღო. კონტრევო-

ლუციორ ქვემდრომებს — ამ ცოცხან ძაღლებს თავი გაუჩრქვეს.

ასეთი იყო განაჩენი მთელი საბჭოთა კავშირის მშრომელი ხალხის. იგი სისრულეშია მოყვანილი.

...საბჭოთა მწერლობის თვითღებული წევრი ფხიშლად უნდა იდგეს თავის საპატიო საგულშაოზე და, თუ, ვინცობაა, ჩვენი რიგებიდან მოინდომებს მტრის რგოლის გამოდევნას, ჩვენ ამის საშუალებას არ მივცემთ.

ამხანაგ ლავრენტი ბერიას ნაცადი ხელმძღვანელობით და მსოფლიოს მშრომელთა სწორად მოვარო ბეჭადის აშხ. სტალინის

წველა-კრულისათვის გაწირა, რომ მათი სახელი შემდგომში თარბებშია ზოლით მოხსენიონ, რომ მათ საფლავებზე არავენ მივიდეს, რომ მათი ხსოვნა საუკუნოდ დაღვნი იყოს ამოხრცილი.

ამიტომაც ითხოვენ ასე დაუნიებო მათგან, სჯაროდ აღიარონ, რომ ერის მოღალატეები არიან — მომავალთან წარსაღვანად საბუთი სტრუქტურა, თანაც მათი ხელმოწერით!

ამის გამო, რომ ყოველი მხრიდან წასვნიან ეგვიტანალებს და ყურში ჩაყვრიან: თქვი აღიარე! გამოცდი მოინანი!

სამი-ოთხი დღე გრძელდება ეს კრებები თუ საჭარო დაკითხვები.

სისხლიანი ქრონიკები

პასტანა სარილავა

წინამძღოლობით მთელი საბჭოთა კავშირის მშრომელ ხალხთან ერთად რკინის ნაბიჯით მსოფლიო ოქტომბრისკენ.“

ეს წერილიც, სხდომებზე და კრებებზე წარმოდგენილ სხვა სიტყვებში, სადაც ის აქტიურად უყურებს მხარს პარტიის პოლიტიკას, თვალთმაქცობად ჩაუთვალეს — პავლე საყვარელიძე დახვრტიეს, როგორც ხალხის მტერი.

სულ მალე ანგარიშს გაუსწორებდნენ მიხეილ ქავთაშვილსაც. 1987 წლის 17 აგვისტოს მწერლობა კავშირის პრეზიდენტის სხდომაზე სიტყვით გამოვიდა დ. დემეტრაძე და შეკრებილთა აცხადო: „მიხეილ ქავთაშვილი ქართულ ხალხის მოღალატეა ბაზდის ქაშუშების და დივერსანტების ხროვის აქტიური მონაწილე აღმოჩნდა.“

— „შენიღებულ ქაშუშს და ხაზლის მტერს — ნათქვამია სხდომის ოქმში — ბოლომდე არ მოეფინდა ქვე დაეგრა თავისი ხნელი ზრახვები — ის იცადა ფაზისებრი სისხლის თიორიას, წინააღმდეგ იყო საბჭოთა მუერებისა და დიდი ფაზისებრი-კარანების ორგანიზაციის კულუარებში იმეორებდა ადრე ეიძის ცილისწამებას საბჭოთა ხალხზე.“

„დივერსანტი“, „თაღლითი“, „გვალთმაქცი“, „განგაფრებისტი“, „მწერლის ნიბაფატარბული არაზადა — ობრჩაშუში“ — აი, ეპითეტები, რომლითაც ამჟებენ მიხეილ ქავთაშვილის მისი „მოღალატური“ საქმიანობით შედრწმუნებული კოლეგები.

როგორც მოგვიანებით გამოიკვცა, მას ერთდროულად რამდენიმე კანდიდატისტური კვეენის ქაშუშობას აბრალდებდნენ. აღბრა, ამიტომ უწოდებდნენ ობრჩა-ქაშუშს.

ერთ გარემოებას მინდა მივაქციო თქვენი ყურადღება, აღბრა, დავაყრდით, რა გულშეღვინდ, მეთოდურად, დაბეჭდვითი იმეორებენ სარკერბისიო „განაზღვრულ ადამიანთა წინააღმდეგ ეპითეტებს: „ხალხის მტერი“, „მოღალატე“, „გამცემი“, „კაშუში“ და ა. შ. ამას, ჩემი აზრით, მარტო იმის გამო კი არ სჩადია, რომ როგორმე დაამტკიცონ ფაზისებრი ეპითეტები ბრალდებები, შეითხოონ „საქმე“, რომ იურიდიული საფუძველი შექმნან მქაცირი განაჩენის გამოსაჩანად, მათ ფიციურად მოსახსოვანად, არა, ამ პირთა მარტოდენ ფიციური მოსახო და განადგურება სახმლის გარემოც არ გაუჩრდილებო, ბრალდებებს სხვა, შორს გაშინული მიზნები რომ არ ჰქონოთ. კერძოდ, მათ უნდა, რომ არა მარტო ფიციურად განადგურდნ ისინი, არამედ მათი ყოველგვარი ნაშრომგარეი ამოძრკვეონ, ამოფხვან. განაჩენი გამოუტანონ არა მხოლოდ დღევანდლობის სახელით, არამედ იმანდლის სახელითაც და როგორც მოღალატეები. ხალხის მტერი საშუალოდ შეიძლონ შეთამაშვლობას.

ესა ყველაზე შემადრწმუნებელი და ამაწრწენი — მომხმდის წინაშე, შეთამაშვლობის წინაშე მოღალატეობა წარადგინოს ისინი, სამარადისო შეჩვენებისა

წინააღმდეგობით მთელი საბჭოთა კავშირის მშრომელი ხალხთან ერთად რკინის ნაბიჯით მსოფლიო ოქტომბრისკენ.“

სამი-ოთხი დღე გრძელდებოდა მკვებრები და თანამოქალაქნი ცხებრწინ უტრიალებენ თითს განწილებით: თქვი აღიარე! გამოცდი მოინანი!

იმინი არც კრებებზე და არც შემდეგ, გამოშვებულთა კაბინეტებში თუ საწამებელ საყენებში, არც აღიარებენ, არც გამოცხადებან, არც მოინანიებენ, რადგან იციან, მათ არა აქვთ უფლება იმ ხალხის და იმ ქვეყნის მოღალატედ გამოაცხადონ თავი, რომელიც მთელი არსებით უყვარდათ და უყვარს. არა აქვთ უფლება თუნდაც იმით, რომ შთამომავლობას გული არ ტკივნო, რწმენა არ შეუწყონ, სირცხვილისგან არ გააწილონ: „მოლოდინი“ და „დივერსანტი“. რადგან უცნაური კარსიების ტრიალებს, ხან წაშა, ხან უაუღა. დღეს რომ უხებრეკეს კომუნისტად სახელებს კაცს და ჩინ-მეღვლებით აჟღერებენ, ხალ გაცემად შეაქცავენ და სიკვდილს უხვან. ვინც დღეს ეთრგულად ენახურება რკინისებრის ორგანო-სარკარა ნენა-სურვილს, რეკლამას და პრაპაგანდას უწევს მათ სისხლიან საქმეს, ტაშ უყრავს, ლექსებს და სახრტო წერილებს უყრის და ვისაც დაბეჭდვით ჰგონია, რომ უკვე „იმამი“ კაცია და ხელს არავინ ახლებს, გახედავ და უყენი.

ისეთი შთაბეჭდილება რჩება, თითქოს ვიღაც ბრმა იარაღად იუენებდეს მათ, მერე კი, როცა თავის დავალებას შეასრულებს, გამოწერული ლომინდოთ მისი-ჭრია საწავვენი.

1987 წელს მწერლობა კავშირის ხელმძღვანელობის დავით დემეტრაძე, ის სისტემატურად ქვეყნებს წერილებს, სადაც ენერგიულად უყრის მხარს ხალხის მტრების გამოშვებების სისხლიან კამანაჟს, მოწოდებს კოლეგებს დაუდობლად ამხილონ მწერლობაში შემოპარული „დივერსანტები“ და „ქაშუშები“.

და დემეტრაძის „ხელწერის“ საილუსტრაციოდ რამდენიმე ფრაგმენტს მოვიტან მისი ერთ-ერთი წერილიდან: „ცნობილია, რომ ამ ორიოდ წლის წინათ გამოშვებულ და განდევნილ ოქნა ჩვენი ორგანიზაციიდან ქიქიშის კონტრევოლუციური გჯგუფი, რომელიც, მოკალათებული უშთავრებად „სალიტერატურო გაზეთი“, სწამადა მთელს ლიტერატურულ ატმოსფეროს. ტროცკის ვარდინის ეს ლექსები ჩვენი მწერლობის რიგებიდან განდევნენ.“

საქ. საბჭოთა მწერლების საერთო კრება მთელი მწერლობისგან რიცხვა თავის რიგებიდან ტროცკისტ სევისტო თალაკვაძე. ის გაწერა მთელი წლების განმავლობაში ეტარებოდა მწერლობის სახელს და აუთებდა ბნელ საქმეს. თვალთმაქც თალაკვაძის აქვს წაწერილი 1905 წლის რევოლუციის შესახებ. გარდა იმისა, რომ თალაკვაძე თავის „მხატვრულ შემოქმედებაში“ ანეითარება მტრულ კონტრევოლუციურ კონცეპტს, ვეღა მისი წერის სავსებით ანტიმხატვრული ბუნებისა და ნეშვლილი ხალტურის ნიშნუა. მაგრამ „მწერლობა“ თალაკვაძე, ეს ხალხის მტერი, ასე-

პრეზიდენტი თავის სხდომაზე (ოქმი № 9, 1987.) ადგენს: განეგზავნოს მისაღება (ეს მერამდენად — ვ. ბ.) ქართული ხალხის ხელმძღვანელს ლ. ბერიას.“

მისაღებაში ვითხოვლობით: „საქ. საბჭოთა მწერლები მხურავლად ხალხს ვინდვნიან თქვენ, ქართული ხალხის სახელოვან ხელმძღვანელს, დიდი სტალინის უეტრათულის მოწაფის, ქართული საბჭოთა კულტურისა და მწერლობის დიდ მშენებელს, მეგობარსა და მოამაგის.“

...სიტყვას გაძლევთ, რომ დაუდობლად გამოშვებვებთ და გაგანადგურებთ კონტრევოლუციურ ნაშხრევებს ჩვენს რიგებ-

ში, რა ნილბასაც არ უნდა იფარებდნენ ისინი.“

„ქართული საბჭოთა კულტურისა და მწერლობის დიდ მშენებელს, მეგობარსა და მოამაგის“ — ღმერთო, რა ცინიკურად ეღერს ეს სიტყვები, რა ამაწრწენად და შემადრწმუნებლად, როცა იცი, რომ „ქართული კულტურისა და მწერლობის დიდი მშენებელი“, მეგობარის და მოამაგის ბერიას კანიალურ მაღს შემოქმედებითი ინტელიგენციის არაერთ წარმომადგენელს ემსხვერ-

ვს. იმ წლების პრესის მიხედვით ძნელი დასადგენია მართლაც ვინ არის ხალხის მტერი: ვინც დღეს ხალხის სახელით ხალხის მტრებად ნათლავს მავანს და მავანს, ხალ თვითონ აღმოჩნდება „მოლოდინი“ და „დივერსანტი“. რადგან უცნაური კარსიების ტრიალებს, ხან წაშა, ხან უაუღა. დღეს რომ უხებრეკეს კომუნისტად სახელებს კაცს და ჩინ-მეღვლებით აჟღერებენ, ხალ გაცემად შეაქცავენ და სიკვდილს უხვან. ვინც დღეს ეთრგულად ენახურება რკინისებრის ორგანო-სარკარა ნენა-სურვილს, რეკლამას და პრაპაგანდას უწევს მათ სისხლიან საქმეს, ტაშ უყრავს, ლექსებს და სახრტო წერილებს უყრის და ვისაც დაბეჭდვით ჰგონია, რომ უკვე „იმამი“ კაცია და ხელს არავინ ახლებს, გახედავ და უყენი.

ისეთი შთაბეჭდილება რჩება, თითქოს ვიღაც ბრმა იარაღად იუენებდეს მათ, მერე კი, როცა თავის დავალებას შეასრულებს, გამოწერული ლომინდოთ მისი-ჭრია საწავვენი.

1987 წელს მწერლობა კავშირის ხელმძღვანელობის დავით დემეტრაძე, ის სისტემატურად ქვეყნებს წერილებს, სადაც ენერგიულად უყრის მხარს ხალხის მტრების გამოშვებების სისხლიან კამანაჟს, მოწოდებს კოლეგებს დაუდობლად ამხილონ მწერლობაში შემოპარული „დივერსანტები“ და „ქაშუშები“.

და დემეტრაძის „ხელწერის“ საილუსტრაციოდ რამდენიმე ფრაგმენტს მოვიტან მისი ერთ-ერთი წერილიდან: „ცნობილია, რომ ამ ორიოდ წლის წინათ გამოშვებულ და განდევნილ ოქნა ჩვენი ორგანიზაციიდან ქიქიშის კონტრევოლუციური გჯგუფი, რომელიც, მოკალათებული უშთავრებად „სალიტერატურო გაზეთი“, სწამადა მთელს ლიტერატურულ ატმოსფეროს. ტროცკის ვარდინის ეს ლექსები ჩვენი მწერლობის რიგებიდან განდევნენ.“

საქ. საბჭოთა მწერლების საერთო კრება მთელი მწერლობისგან რიცხვა თავის რიგებიდან ტროცკისტ სევისტო თალაკვაძე. ის გაწერა მთელი წლების განმავლობაში ეტარებოდა მწერლობის სახელს და აუთებდა ბნელ საქმეს. თვალთმაქც თალაკვაძის აქვს წაწერილი 1905 წლის რევოლუციის შესახებ. გარდა იმისა, რომ თალაკვაძე თავის „მხატვრულ შემოქმედებაში“ ანეითარება მტრულ კონტრევოლუციურ კონცეპტს, ვეღა მისი წერის სავსებით ანტიმხატვრული ბუნებისა და ნეშვლილი ხალტურის ნიშნუა. მაგრამ „მწერლობა“ თალაკვაძე, ეს ხალხის მტერი, ასე-

რჩება ამ პირწავრდინილ ხალტურის ბეჭდავს.

...ლიტერატურა სოციალიზმის ქვეყანაში მართლაც გადაიქცა საერთო პროლეტარული საქმის განუყოფელ ნაწილად. ეს გარემოება გვაავლენს გააძლიეროთ რევოლუციური სიფხილდე და თავის დროზე ვამხილოთ კლასობრივი მტრის ნაშხრევების ყოველგვარი მტრული მაქინაცია.

...განა ჩვენ შეგვიძლია ვთქვათ, რომ საფუძვლიანად მოგვწყეტი სტალინური კონსტიტუციის შესწავლა მწერლებს შორის? (სრულად არ იყო საქმარისი კონსტიტუციის შესახებ რამდენიმე წერილი.)

...უნდა ჩავეტარებინა მოხსენებებისა და სემინარების მთელი ციკლი და უზრუნველგვეყოფ ამ დიდი პაროლმების ზედამწევის შესწავლა.

...საქ. საბჭოთა მწერლები გაამართლებენ იმ დიდ მწერწეველობას, რომელსაც იჩენს მწერლობისადმი ქართული საბჭოთა კულტურის დიდი მეგობარი ლ. ბერიას.“

1986-87 წლებში მწერლობა კავშირის ჩატარებულ ყველა სხდომაზე, კრებას და მიტინგს დ. დემეტრაძე ხელმძღვანელობს. ოქმებსაც ის აწერს ხელს და დადგენილებებსაც (თავისთავად იფულისხმება, რომ ბერიასადმი ვაგზანთი მისაღების ავტორი თუ არა, თანაცტორი მაინც არის).

10 ივნისი — ჩომხსენებელი დ. დემეტრაძე (ამხილებს 3. იაშვილს, 8. მიწიშვილს, კ. გამახურდიას, 8. ქავთაშვილს).

12 ივლისი — მომხსენებელი დ. დემეტრაძე (ამხილებს და მოწოდებს დადგენილება ქართულ „ტროცკისტული“ დასჯის შესახებ).

22 ივლისი — მომხსენებელი დ. დემეტრაძე (საქ. საბჭოთა მწერლების კავშირის ყოველი თავმჯდომარე აკ. თათარშვილი გამოშვებულ ოქნა, როგორც ხალხის მტერი).

28 ივლისი — მომხსენებელი დ. დემეტრაძე (3. იაშვილის მიერ პროვოკაციული აქტის ჩადგენის შესახებ).

17 ოქტომბერი — მომხსენებელი სხვა (დადგენისა, რომ დავით დემეტრაძე, როგორც გამოშვებულ ხალხის მტერი, გარიცხულ იქნას საქ. საბჭოთა მწერლების კავშირის რიგებიდან.)

დ. დემეტრაძე დახვრტიეს. როგორც ნახტო, სულ ორიოდვე თვე დასწრდა, რომ დ. დემეტრაძე ხალხის ინტერესების დამცველიდან ხალხის მტრად ქცეულიყო.

თბილისი იგზავნენ „მომხსენებელი ბარათი“; ჩვენს პროლეტციას არ ბეჭდავს „მწერლობა“; „სალიტ. საპროტესტო“, რაიც არის ერთი მხრით ბრალო მაგნეტიკური ურულშეშლის, ხალხის მტრის ტროცკისტული, გათახიზრებული და ორქოფი აკაკი თათარშვილის, იუდა ისკარიოტელის მიწიშვილის.“

ამ „ბარათის“ ერთ-ერთი ავტორთაგანი სულ მალე ხალხის მტრად იქნება გამოცხადებული და დახვრტილი.

ვერ გადაურჩა უცებ მოვარდინლ საყოველთაო საკვდილის ქარბობადას ვ. ლუარსაბიძე, მთელდავად იმისა, რომ ისეთი ხასიათის წერილებს წერდა, როგორცაა „ბოლომდე გაგანადგურებო ტროცკისტულ-ავტორბული ავტენტური ლიტერატურაში“.

„სამართლიანად დააყენა კითხვა ამხ. ე. გორდელაშვილ თავის მოხსენებაში („ახალი ვითარება და სალოტ. ფრანტის ამოყენები“): ჰუვად თუ არა ბუაშიძის აქ ქავთაშვილს ამხანაგებას, რომელიც მის აზრს იზიარებდნენ, რომელთაც ბუაშიძე მედრომედ ჰუვადი გამოყვანილი? რასაგჯირველია ჰუვადი: ლუარსაბიძე, წყვადი, კ. ლორთქიფანიძე, სულა, მელოდ, რადიანი და სხვები. მე არ ვამტკიცებ, რომ ეს ამხანაგები ხალხის მტრები, ტროცკისტები არიან, მაგრამ თუ ვინმეს მართებდა აქ ავტორბული წინააღმდეგ ბრძოლა, ეს პირველი რიგში ამ ამხანაგებს ევალებოდათ. ისე, როგორც ამას აქ შეეცადა ამხ. რადიანი.“

ჩემს მიერ დაშვებულ შეიღოებში უზიარებდა აღსანიშნავი: მწერლობა კავშირის „შენიშნავი“ მოთხოვნა, „უკველა და ყოველგვარი ნილბას ჩაშობის“ ლოშუგის გარაჩება, რამ-ული დამოკიდებულია თანამგზარკობისა და სხვა.“

(დასასრული)

მაშინ ადგილი ჰქონდა პოსტსა-
მსა და ახლა გასული მთი წა-
რმოთქმისა, მაგრამ კრიტიკოსს
რატომღაც მტკიცედ ჰქონდა, რომ
დაბლაშენი მსხლელობა არავის არ
ახსოვს ეს სიტყვები და მართლაც,
არავინ არ წარმოადგინა და არ შე-
უხსენებია ორატორისთვის მისი
ძველი ცოდვები. მაგრამ განა
იმით, რომ მართლაც არ ახ-
სოვდათ, არა, ხსოვნიო რა-
გორ არ ახსოვდათ, მაგრამ
რა ექნათ, იმუღებულნი იყვნენ
პირის წყალი ჩაეგუზებინათ.

მაგრამ იტორიას კარგი მე-
სიერება აქვს — მას არაფერი
ავიწყდება; დასაწყისიდან დაწყე-
ვლამდე, წასაწყემელი წაიწყებლამდე,
შესაჩვენებელი შეჩვენებლამდე. ეს
ის კანონზომიერებაა, რომელ-
მაც კაცობრიობის არსებობის
ბაზისად დააყენა.

„ბერია გვიპირებდა და ერთად-
სეულს ამ კულტისაგან“ —
შეგონებით გავუხსენებდი —
თქვენ ყველანი მოვალაუბრები
ბარო. ჩვენს მისხედლებში
ბარო. ჩვენ ვერ ვხედავდით,
რომ გვექცა, რომ არ ვიყავით
მოვალაუბრები და მითუმეტეს
საშინალობის მოვალაუბრები. ეს იყო
საშინელი ტერორის და ახლად
გაღების დღეები. ჩვენ მაშინ ბე-
რია იმ დასაქმებულ სიბრ-
„ლიბერტე“ ვიყავით და შემ-
თხვევით ვართ გადარჩენილნი.
როდესაც ჩვენ დამეგობრა გვი-
ძინა და მაქანა რომ ჩაივლიდა
დამით ჩვენს სახლთან, ჩვენ გვე-
გონა, რომ იგი ჩვენს წასაყვანად
იყო მოსული.

რატომ არ ვიღებდით მაშინ
ხმა? რას ვაკეთებდით მაშინ
ჩვენ? ჩვენ გვეგონა, რომ ეს
ჩვენთვის სიცოცხლის, სიბრ-
ტა კომუნის... ეს ხდებოდა სო-
ციალიზმისა და კომუნის სი-
ხელით. ჩვენ ვფიქრობდით, მარ-
თალია, ჩვენ გვტყავს, ჩვენ შეუ-
რაცხებელი ვართ, მაგრამ ჩვენ
უფლა ავადმდებელი ამ ჩვენს ტი-
პიკულ მალა, რადგან კეთილ-
სიცოცხლის დიდი საქმე.

რასაც გვეუბნებოდა პარტია და
ხალხი, ჩვენ მას ვემსახურებო-
დით.

პარტიების კულტის ყველაზე
დამაშლელი გავლენა ის არის,
რომ დაემკიდრა აზრის უნიფიკა-
ცია. ფიქრობდა ერთი კაცი, და-
ნარჩენებს უნდა გავგეგმერებო-
ნა ეს. ამიტომ შეზღუდული იყო
აზრი და გაიხსენეთ, იქამდისა
კი ტერორიზებული იყო აზრი,
რომ ცუდად ერთ-ერთმა მდივან-
მა დაწერა ვაჟა-ფშაველა უნდა
უარყოფოდა, აზროვნებით ჩამორჩე-
ნილი იყო და ენა არ უფარვო-
და, ჩვენ არ გვეჩვენა უფლები
ქართული ხალხის ეს უდიდესი
გენია დავისცვა და გვექცა, რომ
ეს არ არის მართალი.

ტერორი იყო შექმნილი აზრო-
ვნისა.

ეს ბოლო ფრაგმენტი „მო-
ლატერი სიტყვისა და საქმის“ ავ-
ტორის გეგმისა. საფიქრებე-
ლია, რომ ის ახლაც არაა გულ-
წრფელი, როცა ამბობს: „ჩვენ
გვეგონა, რომ ეს სიბრტეა სო-
ციალიზმის, სიბრტეა კომუნის...“
აქ ამის თქმამდე ორიოდ წინა-
დადებით ადრე წამოსცა რის
იყო საშინელი ტერორისა და
ახლად ადგების დღეებიო. გა-
ნა ისეთი გონებადობის და ფი-
ხელი ადამიანისთვის, როგორ-
იც ეს კრიტიკოსი გახლდათ, ძე-
ლი მისხედებით იყო, რომ „სა-
შინელი ტერორის და ახლად ად-
გებისა“, აზროვნების ტერორისა
საერთო არაფერი ჰქონდა „სო-
ციალიზმის დიდი საქმის“ კეთე-
ბასთან?

ამ პლენუმზე ტოროშვილის
და ურულაშვილის გვარებიც
იქნებოდა და სხვებთან ერთად „მო-
ლატერი სიტყვისა და საქმის“
ავტორი სიხეულით და გულმ-
ტკივით მოიგონებს მათ ხსოვ-
ნას, თუმცა მ წლის წინათ ამ
ადამიანებზე, მწერალთა პლენ-
უმზე, სულ სხვა განცხადებით
გამოვიდა: „დღეს მან (კ. გამა-
სურდამ — გ. ხ.) განაცხადა თა-
ვის კრიტიკოსების შესახებ, რომ
იხიან, ვინც მას აკრიტიკებდნენ,
ოღონდ ტოროშვილის, ურულა-
შვილის სახითვე ეცნობოდნენ. მე
ვახსენებ კატეგორიულ პრო-
ტესტს ახალი პოლიტიკური ცი-
ლისწამების წინააღმდეგ არცერთ
კრიტიკოსს, რომლებსაც თქვენ
შეგონებდნენ, არ უმცავია ტო-
როშვილის და ურულაშვილის
ნებისყოფაზე და რომ ეცნობო-
დნენ წავიდოდნენ იქ, ხალხს წა-
ვადნენ იხიან, ვისაც კავშირი
ჰქონდა ჩვენი ხალხის მოსახლე
მტრებთან“ (1947 წ. 7 სექტემ-
ბერი, მწერალთა პლენუმის მასა-
ლებიდან).

რა ნიშნისმოგებით, რა სახატად
და შემწარმად ეღერს ეს სიტ-
ყვები.

სულ მ წელი გასული მთი წა-
რმოთქმისა, მაგრამ კრიტიკოსს
რატომღაც მტკიცედ ჰქონდა, რომ
დაბლაშენი მსხლელობა არავის არ
ახსოვს ეს სიტყვები და მართლაც,
არავინ არ წარმოადგინა და არ შე-
უხსენებია ორატორისთვის მისი
ძველი ცოდვები. მაგრამ განა
იმით, რომ მართლაც არ ახ-
სოვდათ, არა, ხსოვნიო რა-
გორ არ ახსოვდათ, მაგრამ
რა ექნათ, იმუღებულნი იყვნენ
პირის წყალი ჩაეგუზებინათ.

მაგრამ იტორიას კარგი მე-
სიერება აქვს — მას არაფერი
ავიწყდება; დასაწყისიდან დაწყე-
ვლამდე, წასაწყემელი წაიწყებლამდე,
შესაჩვენებელი შეჩვენებლამდე. ეს
ის კანონზომიერებაა, რომელ-
მაც კაცობრიობის არსებობის
ბაზისად დააყენა.

უმაღლესობას, ვინც იმ დღე-
ების გააზრებას ცდილობს, მტკი-
ცელ მჭერა, ერთადერთი სურ-
ვილი ამოძრავებს: წარსულის სა-
ბედისწერა შეცდომების მხილ-
ვით და გამოსწორებით დღე-
ვანდელ დღეს წაადგეს.

ჩვენი თანამედროვეობისთვის
პირდაპირი საშინაური გაგვიქ-
რება თუ არ განვიწყენდებით,
არ გასუფთავდებით, არ განვი-
ბანებით იმ წლებიდან ნასროლი
ტალახის და ჭუჭყისგან, უარსა-
ყოფს დროზე თუ არ უარყოფთ,
დროზე თუ არ ჩამოვალდეთ
ჩვენი სულიდან და სიბრტე-
ახლის მიღებას და შეთვისებას
ვერ შევძლებთ. ბოროტების ან
ერთი დაწველი ვერ დამარცხებ
და ვერ გაქრება. მას სახელობი-
ლებს მაქამორებს სიბრტე-
უნარი აქვს: ხან სად გამოვყო-
ვავს, ხან სად გამოვავსოვს და
ყოველთვის სხვადასხვა იერით
მაგრამ მასწავლებელი ფეხვი
ერთი აქვს და სანამ იმ დროთა
წინააღმდეგობა და მიქმალდულ
ფეხვს ბოლოდ არ ამოძრავებ,
ისიც იცოცხლებს, იბრუნებს, სი-
ხელი ჩირქს გამოვავსებ, მწე-
რაში შურს და ზილს, სიტყვაში
შემახა და ღვარძლს.

იმ წლების ექვს დროგამოშ-
ვებით ხან სად გაიხსენებს და
ხან სად, ხან სად გამოვინახს ის
გესლი და ხან სად...

იზიარებ, მაგრამ დღესაც ხომ
ვხვდებით წერილებს, 30-40-იანი
წლების „დაბრუნებულ“ გადმო-
წერის რომ მგავს...

რამდენიც უნდა ვწეროთ, მა-
რათალია, მედრებს ვერ გავა-
ცოცხლებთ, მაგრამ სიმართლის
გაცოცხლება კი შეიძლება. იმ
სიმართლისა, რომელიც ასე პირ-
დადით ცოცხლებს.

სანამ ამ წერილის წერას შე-
უდგებდით, ერთ კვირას და და-
რბახსელ მწერალს გავაცანი ჩე-
მი გეგმები. მან ასეთი რამ მითხ-
რა:

— არ არის ეს ჩემი და შენი
საქმე, ჩვენი დროის საქმე, ეს
ოცდამეერთე საუკუნის საქმეა.
ბევრი გვიცად შეგუბებით ამ
აზრს, მაგრამ ვერ შევძელი, რად-
გან იმისი იმედით ცხოვრობს, რომ
მომავალი თაობები ადრე თუ
გვიან მაინც გადარჩიან ნაგავს
იტორიის სანაგვეზე, გაუმართ-
ლებლად მიჰყვანა.

განზე გადმოა და ლოკალურ
სულიერი კომპლექსი ჩაქცა
ადგილი, მაგრამ შეცდომაა, რამე-
თუ არ შეიძლება ამ სიმშვიდემ
დღესანს გასტანოს: ის უბედურ-
ებაა, რომელიც გარს აკრავს ჭე-
რებს ოკეანეში ჩადგომლ ჩვენი
მედონერების ბუტაფორულ ცი-
ხე-კომს, დღეს იქნება თუ ხვალ,
აუცილებლად გამოვფიტავს, და-
რავს მის კედლებს და გაბრწყინ-
აუბანელი სუნი იქაც შემოატანს...

ისიც ცდება, ვინც ერთ ად-
გილას გაიჭრებოდა და მშვიდად
ეღოდება მომავლის მოსვლას.

მომავალი არ მოდის, მომავალ-
თან უნდა მისვლიდ.

1988 წელი, აპრილი.

ჩვენი მილოცვა ვახუტი ლასურია — 50

დაბადებიდან 50 წელი შეეს-
რულა თვალსაჩინო ადამიანს მწე-
რალსა და საზოგადო მოღვაწეს
მუშის ლასურიას. ამასთან ღვა-
ლათი საქართველოს მწერა-
ლთა კავშირის გამგეობა ობი-
ლარს მისაღებად გაუგზავნა. მი-
საღებაში წაიქცა:

ბატონო მუშის საქართველოს
მწერალთა კავშირის გამგეობა,
თქვენი მეგობარი ქართველი მწე-
რლები გულითადად მოგესალმები-
ან თანამედროვე აფხაზური მწე-
რლობის ერთ-ერთ შესანიშნავ წა-
რმომადგენელს და მოგილოცებთ
დაბადების 50 წლისთავს.

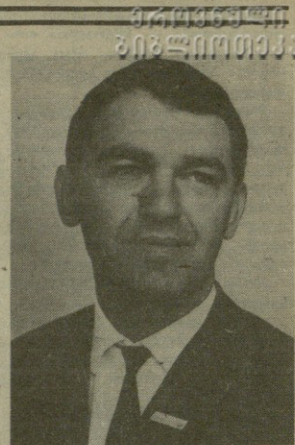
თქვენი შემოქმედება, სამშო-
ბლო, მშობელი ერის უსაზღვრო
სიყვარულით გულანთებული პოე-
ტის შემოქმედება, კარგა ხანია
გათავისუფლდა აფხაზმა ხალხმა. იგი
გასაგები და ახლომდებარე ქართვე-
ლი მკითხველისთვისაც.

თქვენი პოეტური კრებულები
„სიტყვა ადვინა“, „იმედები“,
„აბრეშულის სახლი“, „მთხველი“,
„იქრის საყმისი“ და სხვები, რომ-
ლებშიც გატაცებით უმღერით
სამშობლოს, მშვიდობას, ხალხთა
ძმობასა და მეგობრობას, აფხა-
ზური ლიტერატურის მნიშვნელო-
ვან შენაძენს წარმოადგენს.

თქვენი ლიტერატურულ-კრი-
ტიკული სტატიები, მონაგრავები
აფხაზ მწერალთა შემოქმედებაზე,
მომდინარე ლიტერატურულ პრო-
ცესებზე გამოირჩევა სწორი მე-
თოდლოგიური პოზიციით, საბ-
ჭოთა ლიტერატურათმცოდნეობის
სახელმძღვანელო პრინციპების
უნარიანი გამოყენებით.

არაერთი პირველხარისხოვანი
თარგმანი გაამდიდრეთ აფხაზუ-
რი ლიტერატურა. შესანიშნავი
თარგმანი ალექსანდრე პუშკინის,
მხილველ ლერმონტოვის, პერის ლო-
ნგელის, ჯორჯ ბარონის, კოს-
ტა ხეთაგურის, ტარას შევ-
ჩენკოს, ალექსანდრე ტვარდოვსკის,
კონსტანტინე სიმონოვის, რსულ
გამსათიას ნაწარმოებები. ჩვენ,
ქართველ მწერლებს, განსაკუთ-
რებულ ყმაყოფილებს გვგვრის
იმის აღნიშვნა, რომ თქვენელი
თარგმანიდან გავეცნო აფხაზი მე-
თხველი გიორგი ლილინის, ტე-
რენტი გრანელის, ანა კალანდიაძის,
ირაკლი აბაშიძის, გრიგოლ ბაშ-
ძის, ზუტა ბერულოვას, შოთა ნი-
შინაძის, ჯანსუღ ჩარკვიანის და
სხვა გამოჩენილ ქართველ პოეტ-
თა ქმნილებებს. ცალკე აღნიშვნის
დარსის ის დიდი რეზერვები და
შრომა, რომელიც უკვდავ შოთა
რუსთაველის „ვეფხისტყაოსნის“
თარგმნისას გასწიეთ. აფხაზურ
ენაზე ამტკიცებელი იქნებო-
ბოლომდებარე მოგვნიკით საქა-
რთველის სსრ შოთა რუსთაველის
სახელობის სახელმწიფო პრემია.

ნაყოფიერ საზოგადოებრივ მუ-
შობას გწმენთ. წლებში მამილ-
ზე ხელმძღვანელობით აფხაზე-
თის სამწერლო ორგანიზაციას,
იყავით გამოცემული „ალმაშარა“,
მთავარი რედაქტორი, აშმალ კი
საქართველოს სსრ მეცნიერებათა
აკადემიის დიმიტრი გულიას სა-
ხელობის ენის, ლიტერატურისა და



იტორიის აფხაზეთის ინსტიტუ-
ტის უფროსი მეცნიერ-თანამშრო-
მელი ბრძანდებით და თქვენი
წვლილი შეგაქვთ მის წარმატე-
ბებში. არჩეული ბარო პარტიის
აფხაზეთის საოლქო კომიტეტის
აფხაზეთის სსრ უმაღლესი საბჭოს
დებუტატად და პრეზიდიუმის, სსრკ
მწერალთა კავშირის ცენტრალური
სარეგისტრო კომისიის, საქართველოს
წერალთა კავშირის გამგეობის,
ურნალ „მნათობის“ სარედაქციო
კოლეგიის წევრად დაჯილდო-
ებული ბარო საბატო ნიშნის
ორდენითა და მედლებით.

გულითადად გლოცავთ. საო-
ბილო თარიღს, გასურებთ წარ-
მატებებსა და წინვლას თქვენს
საინტერესო საქმიანობაში.

საპარტიო მწერალთა
პარტიის პარტი

შეიქმადებით სიხეულის ხანა

სის (კოპი) ხარანაულისეული
თარგმანი, რომელიც მაქამორ-
რადა დატოლი დიდხეილი ბე-
რეჩა: „იქნის ენება ძევი და
იზრდება კოპი. იყო ერთი კა-
ვი, გახდა დიდი კოპი. ჩვენი ბი-
ჭივც ახე დადგა კაცურ გზაზე...
მაგრამ, ძევი, მღევი ისევ ისე
სწრავდა დატრიალდა კოპი და მო-
აუღდა ძევი. დაიღია კოპი, დაგვი-
ბერდა კოპი. ჩვენი კაცვიც ახე
ჭრის იზრდება გზაზე... უცნაური
არის ამ სოფლის ტრადია, მოსვ-
ლა ვერ გავიგეთ, დატრია კარი.
ქველზე მაინც ებას ეგვანი ან ზა-
რი, წერიალს გავიგებდით, საით
მიდის გზაზე“.

აქვე შევხვები მ. ლასურიას
კიდევ ერთ ბატარა ლექსს („აბრე-
შულის სახლი“), რომელშიც „მოა-
ზროველ ღერწამი“, როგორც ტი-
ურჩივი იტყვოდ, მაღალი მატე-
რიის დონეზეა აყვანილი:
„ქველზე საქმე დიდი აბრეშუ-
ლის ჭიას, იყო თავისთავის ერთ-
ბული და მონა, აბრეშულის სახ-
ლი აიშენა გვიან, მერმე ისე მო-
კვდა, ვერცხე გვიგონა. აი, ასე გე-
ვლო მან ცხოვრება ჩუმი, გეგრა
სახლიც, ერთადერთი დარჩა აბრე-
შუმი“.

ამ ლექსის აზრი და სიღამაზე
შემდგომ გამოხატება: „ყოთი-
თ საქმე სამაგიეროს არ ითხოვს,
ადამიანის ნამუშევრებს მაშინ აქვს
დარბეულება, როცა იგი უბრტე-
ნიოა. ამგვარი სიკეთე მომავალს
ერთ აფრად შეიხედება.“

საქველმოდა ცნობილი აფხა-
ზური არტისტის, ამ სიტყვის
საუკეთესო გაგებით.

წარმოადგენლია აფხაზური
ლექსი მისთვის ნიშანდობლივი
ერთგული კოლორიტის, თუნდც
იმავე არტისტის, გარეშე. აღ-
მა, ესეც ქმნის იმ სიკეთეფურ
ანაბეჭდს, რომელიც ასე ანგეფა
აფხაზური ლიტერატურის ყოველ
ქმნილობა ნაწარმოებს.

აფხაზ ხალხს, თავის მომე ქა-
რთვებდებით ერთად, იტორიის
მრავალი ქარტხილი გამოვლდა,
მაგრამ აღმასის მარადწმენად
ერთი ძირს აჩაოღეს დაუბრია,
ნაგვანარზე ვაზი ისევ ნაუბრია,
ნაგვანარზე კერძოვე ცეცხლი
კვლავ გაუანდებია და ნაშაქა-
რად დღესა ზღლიანთა აყვანა
ისეც უმღერია ტბილი აგარაშა
(იანვანი).

ცვარდელნი ლურჯულს
ზეირი —
განათლებული სიხეების
ჩვერით...

თუმცე ბატარა მშობელი მხარე,
უასრულო სამშობლო ჩემი.
მე გული ჩემი მოგიძვნა უნდა,
მამული, რადგან შევლად
მიწამე,

შენი მდინარის ზეირუბით
გუნთავ
და შენი ფეხვით ვეგავს
მიწაზე.
ოკრობოკრონი შორი ზღისანი
საყუბა მზის და მთვარის
კაშკაშით,
შენი ზღვის ფერი ისე

კესიკებს,
თითქოს იცინის ბაღი ავეწნი.
შენი ტეგებუ მთაში და ბარად
აწკრიალუბენ ზეირურ გაბებს,
შენ თვითონ ღმერთებს

უკველით მარად
ამ სიღამასს და სიბრძნის გამო.

ვრცელ ეპიკურ ნაწარმოებში
„იქრის საყმისი“, რომელსაც ა-
ფხაზეთად დაელო თქველდეს სა-
გონებებზე, მ. ლასურია სრუ-
ლიად ახალ სტეტიკა წარმოაჩინა,
გაიანა და განახლდა მამული-
ლისადმი სიყვარულის მარად ძე-
ვი და მარად ახალი თემა. პოემა-
ში წარსულის ექვს ცოცხალ
ენიანება თანადროულობის, აზი-
ტომა, რომ ლასურიას ეს ქმნი-
ლება თავიდან ბოლომდე ინტერე-
სით იკითხება.

მუშის ლასურიას აფხაზურ ენა-
ზე თარგმნა და გამოსცა „ვეფხის-
ტყაოსანი“, „იმედები ომებისა“,
„მწერის“, „დემონი“, ბაირონის,
„შოლომის ტყვე“, ა. ბაიენს, რ.
ბერესის, გ. ლორინის, კ. აბაშ-
იძის, შ. ნიშნაძის, კ. ხეთაგუ-
რის, გ. გამსათიას ნაწარმოე-
ბები. სულ ახლახან დაამთავრა
ლონგელის ცნობილი პოემის
„სიმღერა ჰაიათაზე“ თარგმნა.

განსაკუთრებული გამოხატუ-
ბა ხვდა წილად „ვეფხისტყაოს-
ნის“ ლასურიასეულ თარგმანს.
ძალიან დიდ საქმეს შეგზავნა
ჭერ კიდევ ახალგაზრდა კაცმა,
როცა „ვეფხისტყაოსნის“ თარგმნა
დაიწყო. თანაც, უკვე არსებულა
შოთა რუსთაველის დიმიტრი გულიასე-
ული საკმაოდ კარგი თარგმანი,
მაგრამ პოეტმა იცის, რომ გენია-
ლური ნაწარმოების თარგმნას არ
შეიძლება საშინაო დავილოს.

ვეფხისტყაო-
ნის“ ლასურიასეულ, მშენიერ
თარგმანს და ვამბობ:
თვით პოეტის წიგნებზე სიყვ-
არული თარგმნის და გამოცე-
მისა ქართულად და რუსმა კო-
ლეგებმა, ცალკეული ნაწარმოებ-
ში ითარგმნა საბჭოთა კავშირის
სხვა ხალხთა ენებზე და, უცხოუ-
რად.

მუშის ლასურია აშმალ შემო-
ქმედებითი სიმწიფის ხანაშია, და
შეიხველი საზოგადოებაც მისგან
კიდევ მრავალ შემოქმედებით
წარმატებს ელის.

მირიან მირიანაძე

ისტორიის ფურცალი

ირანის პოლიტიკურ სარბიელზე შაჰ-აბასის კარზე მოღვაწე ქართველებს შორის განსაკუთრებული ადგილი ეკავა ალავერდი-ხან უნდლამაძეს. ფაქტობრივად, იგი შაჰის შემდეგ მეორე კაცი იყო სახელმწიფოში.

ალავერდი-ხანის ირანში მოღვაწეობა ქართული ისტორიოგრაფიაში საკმაოდ არის შესწავლილი, მაგრამ ზოგიერთი საკითხი ჯერ კიდევ დასუსტებას მოითხოვს. უცხოეთის სამეცნიერო ლიტერატურაში აზრთა სხვადასხვაობა არსებობს ალავერდი-ხანის წარმომავლობის შესახებ. ვ. გაბაშვილი ქართული წყაროების ანალიზის საფუძველზე მივიდა იმ დასკვნაზე, რომ იგი წარმოშობით ქართველი უნდლამაძე (უნდლამაძე) გვარდღი იყო. იგი ბავშვობიდან მოიკლეს და ირანში ტყვედ გაყვანილ. ერთი პარტიიდან მისი ბიძაშვილი გადარჩა, ვიდრე შაჰ-თამაზ I-ის (1524-1576 წწ) სამსახურში ჩადგებოდა. ალავერდი-ხანი ირანში XVI ს-ის 60-70-იან წლებში უნდა მოხვედრილიყო.

ირანის პოლიტიკურ სარბიელზე ალავერდი-ხანი განსაკუთრებით დაწინაურდა შაჰ-აბას I-ის (1587-1629 წწ) დროს.

ალავერდი-ხანის დაწინაურებას ხელი შეუწყო როგორც მისმა პირადმა ღირსებებმა, ასევე ირანში შექმნილმა ვითარებამ (გვულისხმობთ კავასიურის ელემენტების დაწინაურებას ირანის პოლიტიკურ და სამხედრო სარბიელზე).

შაჰ-აბასმა მიზნად დაისახა განეტიკებისა ცენტრალური ხელისუფლება. ამისთვის კი, უპირველესად ყოვლისა, საჭირო იყო მეტისმეტად აღწევნული ყოვლისა. შერიტ ტომების მეთაურებს — ამირებს გაუგონის შესწავლა. ამ დროს ირანის ძირითად სამხედრო ძალას ყოვლისა სამხედრო ტომები შეადგენდნენ. თითოეული ტომის სიდიდე ტომის მეთაური იყო, რომელიც ერთსა და იმავე დროს სამხედრო მოხელეცა და ადმინისტრაციული ხელმძღვანელიც იყო. ყოვლისა ამირებს შორის მიმდინარებდა ბრძოლა შაჰის კარზე პირველობის მიზნით. ყოვლისა ამირების ძლიერების საფუძველს უზარის ქარი შეადგენდა. მათ იმის დროს 80000 მხედარი გამოჰყავდათ. შაჰ-აბასმა შეიმუშავა ყოვლისა ტომებისაგან გამოჰყავნის მხედრობა რაოდენობა. ამერიდან ყოვლისა ტომები ყველანი ერთად 80000 მხედარს ითვლიდნენ.

შაჰი სხვა ღონისძიებებაც ახორციელებდა. მან ირანში ყოვლისა შეეს დაუპირისპირა კავასიური ელემენტები — ქართველები, სომხები, ჩერქეზები, რის შედეგადაც სწრაფად მოხდა მათი დაწინაურება ირანის პოლიტიკურ სარბიელზე. ამ მხრივ შაჰ-აბასი განსაკუთრებით დიდ ყურადღებას იჩენდა ყოვლისა ქარის მთაში. მისი დაგეგმვლებიდან, ისევე, როგორც ირან-ჩრდილისა ოსმალეთში, ხდებოდა გამაჰმადიანებული ქრისტიანებისაგან, რომლებიც ირანში სხვადასხვა გზით მოხვდნენ. ყოვლისა ქარში დიდი რაოდენობით იყვნენ გამაჰმადიანებული ქართველებიც. ალბათ სწორედ ამით აიხსნება ის ფაქტი, რომ ყოვლისა ქარის მთაში (ყოვლისა-აღასი) აუცილებლად ქართველი უნდა ყოფილიყო. ყოვლისა ქარი 10000 კარგად შეიარაღებული, დისციპლინირებული მხედრისაგან შედგებოდა.

შაჰ-აბასმა ალავერდი-ხანი ერთგული სამსახურისათვის დღეგრძელების მეთაურად დანიშნა და ყოვლისა-აღასი უბოძა.

1595 წელს შაჰ-აბასმა ალავერდი-ხანი ყოვლისა ამირებს დაუპირისპირა და ფარსის პროვინციის მმართველად დანიშნა.

ისქანდერ მუნში სიტყვით, ალავერდი-ხანი მამაცი, საქმის მცოდნე, წინდახედული, სულგრძელი და შაჰისადმი ერთგული სარდალი იყო. ამ თვისებების წყალობით მან მცირე დროში მთელი ფარსის პროვინცია დაიმორჩილა, დაამარცხა ავშარისა და ზაზიარისა ტომები, რომლებიც შაჰს განდგომოდნენ.

1601 წელს ალავერდი-ხანმა ხელი იგდო ლარის მიდამოებში, ირანის ზღვის სანაპირო ზოლთან ერთად, აგრეთვე ზაზიარის კუნ-

ძეული ზოგიერთი ფრესკა ის-ფაჰანში ჩემელ-სუთუნის სახსენებში; მის მოხატულ კედელზე, მხაველთა სიტყვით, გაქრებული იყო ქართული წარწერებიც (ვ. გაბაშვილი).

ალავერდი-ხანი ხელს უწყობდა თავის სამფლობელოში სოფლების მუდგონებისა და ვაჭრობის ხელშეწყობის განვითარებას. შირაზში ჩასახლებულმა ქართველებმა ხელი შეუწვეს აქ მდებარეობა-მეზღობის აუგებას. ი. ჯავახიშვილის დაკვირვებით, ერთ-ერთი ყურძნის სახეობა ევროპელებსათვის ცნობილია ქართული სახელით: შირაზული. ეს სახელი ევროპელებს შირაზის ქართველობისაგან უნდა ესწავლიათ.

შაჰ-აბასი ალავერდი-ხანს დიდ ანგარიშს უწყევდა. შაჰს ესპანეთის ელჩთან ანტონიო გოვესთან ერთ-

ბა შაჰ-აბასის ოფიციალურ მემკვიდრის ისქანდერ მუნში. მისი გადმოცემით, შაჰ-აბასი ფარსაში, დიდან იმპანიში ბრუნდებოდა. ალავერდი-ხანი მის შესხვედრად ფარსიდან სატახტო ქალაქში ჩავიდა. შაჰმა, როცა მას თვალი მოჰკრა, თავის თანამგზავრებს ჩუმიად გადაუღიზიანა: „ალავერდი-ხანს ხომ შეეძლო პარი უჩანოს“, რადგანაც მას სახეზე სისუსტისა და უძლურების ძლიერი ნიშანი აღებოდა. შემდეგ მემკვიდრე დასძინა: „შემთხვევით, ისე როგორც შაჰმა იწინაწარმეტყველა, რამდენიმე დღის შემდეგ ფარსის ამირთა-ამირა ავად გახდა და სხენებულ წლის 14 რაბიულთანის ორშაბათს დღეს გარდაიცვალა“.

შაჰ-აბასმა დიდი პატივი მიაკეთებულს. ისქანდერ მუნში სხვე ცნობით, შაჰი ამირებისა და აღებულების თანხლებით, თავის ერთგული და თავდადებული სარდლის პანაშვილს დაესწრა და განაწესა და შესუფთავა ციერ-მინათში მონაწილეობა მიიღო. ამასთანავე ბრძანა, რომ მისი ნესეტი დიდი პატივი გადაეცემინათ მემკვიდრე და დაესწრათ. ფაქტობრივად აქედან, რომელიც ამ სარდალს აეცა იმამ რიზას საფლავის მახლობლად. 150 თუმანი საჩუქო ზანთან დასცა მისი დაკრძალვის სარგებლობისთვის. მეორე დღეს კი შაჰ-აბასი მისი უფროს ვაჟს იმამ-ყული-ხანს ეწვია, გაამხნევა იგი და მისი სხვა თანხლები. შაჰმა იმამ-ყული-ხანს მამის თანამეცობა — ფარსის ბეგლარბეგობა უბოძა.

ასეთი ისქანდერ მუნშის ვერსია ალავერდი-ხანის სიკვდილთან დაკავშირებით. აქედან, უპირველესად ყოვლისა, ჩვენს ყურადღებას იპყრობს ის ფაქტი, რომ ალავერდი-ხანი გარდაიცვალა 1618 წ. 9 ივნისს, ხოლო, როგორც ცნობილია, შაჰ-აბასმა საქართველოს წინააღმდეგ ლაშქრობა დაიწყო 1618 წლის ოქტომბრის დასაწყისში. ხომ არ არსებობს ამ ორ ფაქტს შორის ურთიერთკავშირი? ეს გარემოება ყოველთვის ეჭვს ბადებდა.

1612 წ. 20 ოქტომბერს ირანსა და ოსმალეთს შორის წავიდა დიდო. შაჰ-აბასს საშუალება ეძლეოდა მთელი ძალით საქართველოს წინააღმდეგ მიეგრათა და ერთხელ და სამოლოდ „გურჯისტანის საქითა“ თავის სასარგებლოდ გადაეწვია. შაჰი შეუდგა საქართველოს წინააღმდეგ ლაშქრობის სამუშაოს.

ზუნერბეგია, რომ შაჰ-აბასი თავის ამ გეგმას ალავერდი-ხანს განაწესებდა, რადგან იგი ხომ ფაქტობრივად მთელი ირანის ქარების სარდალი იყო და ამასთანავე ქარის მომომოტი ქართველი და საქართველოს საქმეში კარგად ჩახედული. ალავერდი-ხანის პოზიციას ამ საქმეში უარესად დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა.

როგორც ზემოთ ვივითეთი, ისქანდერ მუნშის ცნობით, რომელიც შაჰ-აბასი დედაქალაქში დაბრუნდა, ალავერდი-ხანი მის შესხვედრად ფარსიდან ისტაჰანში ჩავიდა. უფრო სწორი იქნებოდა ვეთქვა, რომ შაჰმა იგი დედაქალაქში გამოიძახა და „საქართველოს გეგმა“ განაწესა. ჩანს, ალავერდი-ხანმა არ გაიზარა ეს გეგმა და შაჰმა მასზე „გამოეწვია“ და „უძლურების ძლიერი ნიშანი აღებოდა“ და რამდენიმე დღის შემდეგ იგი გარდაიცვალა. ისქანდერ მუნში ობტატურად შენიღბა შაჰ-აბასის ეს ვერაგული ნაბი.

ჯი, ხოლო ალავერდი-ხანის სიკვდილის ნამდვილი მკვლელობა, შესაძლებლობა მხოლოდ გადმოცემით ლაპარაკობდნენ, რადგანაც ემინოდით შაჰის რისხვისა.

„ალავერდი-ხანი, წერს ვ. გაბაშვილი, გარდაიცვალა 1614 წელს. საქართველოს წინააღმდეგ შაჰ-აბასის ლაშქრობის წინ და უკვე თანამედროვენი გადმოცემით აღნიშნავენ, რომ მის სიკვდილში თვითონ შაჰის ხელი ერია“.

დიდი ხნის განმავლობაში შაჰ-აბასის მიერ ალავერდი-ხანის მკვლელობასთან დაკავშირებით გვევლინება რამდენიმე არსებითი მასალა არ გააჩნდა და ისინი მხოლოდ ვარაუდს გამოიყენებდნენ.

ი. ტაბაყუაშვილი საფრთხეიდან ჩამოიტანა და თარგმნა ნაწევრები კილოდ მალენგარის წიგნიდან (პარიზი, 1825), რომელშიც ვითხოვლობით: „შაჰი შიდად გარსიხეული იყო. შირაზის ხანი, სახელად ალავერდი და მისი პარაზანის მეთაველური და მალაღი ხელისუფლებით აღჭურვილი ყორიხიში, შევიდალენ უარი ეთმევენებინათ შაჰისათვის თავის გადწვევითობაზე, თვითონ პირადად წახლდა. ყო ქართველების წინააღმდეგ ამის გამო ისინი შაჰის რისხვას ვერ გადაურჩნენ: შაჰმა ბრძანა ალავერდი-ხანი მოეწაღათ (იგი მოწამლეს). მან სიკვდილის წინ გამწარებულმა ხელში დაიჭირა თავის ცოლს. ყორიხიში კი შაჰის პარაზანები ჯიხით სცემეს“.

ამგვარად, მოტანილი ცნობებიდან სახეობის შპარად ჩანს, რომ შაჰ-აბასმა ალავერდი-ხანი მოაწამლეს, რადგანაც მან არ გაიზარა შაჰის გეგმა საქართველოს წინააღმდეგ ლაშქრობისა.

იმის კითხვა, თუ შაჰ-აბასმა ალავერდი-ხანი თავიდან მოიშორა და მოაწამლეს, მან რატომ დაწინაურა მისი შვილები? როგორც ჩანს, ალავერდი-ხანი ირანში დიდი ავტორიტეტი და გავლენით სარგებლობდა და შაჰმა მისი მოკვლა საიდუმლოდ (ფარულად) განაზოციდა, ხოლო ოფიციალურად კი, როგორც ზემოთ იყო ნათქვამი, დიდი პატივით დაასაფლავა. ჩანს, შაჰი არ სურდა ეს ამბავი გახსნაგებულიყო. მით უფრო, რომ მან 1618 წელს საქართველოში ლაშქრობის გეგმა არ შეუცვლია. ამასთან დაკავშირებით აგრეთვე „დასაწამლავი, რომ უნდლამაძის ფეოდალური სახლის წარმომადგენლებს მოუხდებოდა მათი ყოვლისა საიდუმლოდ და ბეგლარბეგობისა, საქართველოს წინააღმდეგ ლაშქრობის პირადად მონაწილეობა არ მიუღიოთ“ (ვ. გაბაშვილი).

ყოველივე ეს იმაზე მეტყველებს, რომ ალავერდი-ხანის შვილებს მოუხდებოდა მამის ასეთი დასაბრუნება (ცხადია, მათ ძალიან კარგად იცოდნენ მამის სიკვდილის ნამდვილი მიზეზი). მაინც, შეძლებისდაგვარად, ესაზურებოდნენ საქართველოს. შემთხვევით არ იხსენება ის ფაქტი, რომ 1625 წ. დაუდ-ხანმა კავშირი გახა გიორგი საკაქისთან, ხოლო შემდგომ კი თემურ-ხანს შეეფთხათ და მონაწილეობა მიიღო შაჰ-სიფის წინააღმდეგ აქანებაში, რაც გახდა ერთ-ერთი მიზეზი ირანში უნდლამაძის ფეოდალური სახლის ამოწყვეტისა.

ახე შესწავლის თვითნაი სიცოცხლე შირთხელ სამშობლოს სუფარულს უნდლამაძეობა, რომელიც უკვე უფრო გამორჩეული წარმომადგენელი იყო ალავერდი-ხანი.

ალავერდი-ხანი უნდლამაძე მიხეილ სვანიძე

ძულები სპარსეთის ყურეში და მნიშვნელოვან შეზღუდვა პორტუგალიელების გავლენა ამ რეგიონში, რომელიც მეტად მნიშვნელოვანი იყო ირანისათვის, რადგან შაჰ-აბასი დიდ ყურადღებას აქცევდა ყურისა კვეთებთან ვაჭრობის საზღვაო გზით — სპარსეთის ყურედან. იგი დიდად იყო დაინტერესებული სპარსეთის აზერბაიჯანის ვერაზში გატანით, თუ რეგიონის გვერდის ავლით, რადგან ოსმალეთს, მის დაუპირისპირებლად, შეუძლიადა საბაჟო შერისხვადა.

შაჰ-აბასთან ერთად ალავერდი-ხანს გარკვეული წვლილი მიუძღვის ირანის არმიის რეორგანიზაციის საქმეში. 1599 წელს ირანში წავიდა ინგლისის გრაი ანტონიო, თავისი ძმის ბრძოლზე შერდისა და 25 კაცის თანხლებით. ალავერდი-ხანმა მათი დახმარებით ირანში არმია შეიარაღა ცეცხლ-სროლითა იარაღით, რის შედეგადაც მისი ბრძოლისუნარიანობა საგრძნობლად გაიზარდა. სწორედ ცეცხლსროლითა იარაღის უპირატესობის წყალობით ოსმალეთი წინა ომებში ადვილად ამარცხებდა ირანის ლაშქარს, ახლა კი ოსმალეთის ეს უპირატესობა აღარ გააჩნდა.

1608-1612 წწ. ირან-ოსმალეთის ომის დროს ალავერდი-ხანმა გამოავლინა თავისი მხედრობითარული ნიჭი. მან რამდენიმე მნიშვნელოვანი დამარცხება აგემა ოსმალს სარდლებს.

ალავერდი-ხანი დიდ ხიმდირებს ფლობდა. მარტო ფარსის საბეგლარბეგოდან მისი ყოვლისა. ური შემოსავალი 50-100 ათას კიუს შეადგენდა.

ალავერდი-ხანი დიდ სააშენებლო საქმიანობას ეწეოდა: ვაჟაყვლა გზები. აშენებდა სახსლეებს, ქარავნებს, აბანოებს, ხიდებს და სხვ. მის მიერ ისტაჰანში აგებული ხიდი დღესაც მის სახელს ატარებს. მისივე ხარჯით იყო შესრუ-

ერთი საუბრის დროს უთქვამს: „მთელი სპარსეთი ჩემი მორჩილია და მე კი — ალავერდი-ხანისა“.

ირანელი მეცნიერი ნ. ფალსაფი ალავერდი-ხანს შემდეგნაირად ახასიათებს: „შაჰ-აბასი ალავერდი-ხანს ყველა სხვა დიდ სარდლებზე უფრო მეტად აფასებდა და პატივს სცემდა. რადგანაც იგი ხანდაზმული კაცი იყო, შაჰი მას მამას ეძახდა. ვერც ერთი სარდალი ვერ უტოლდებოდა მას პატივისა და თანადგომის მხრივ. იგი კარგად შეიარაღებული და ომში გამორჩეული ოცდაათათასიანი ცენოზისა ქარით, ირანის სამხრეთი მდებარე ქველა ოლქზე, სპარსეთის ყურის სანაპიროსა და კონსტანტინე ბრძანებლობდა. შაჰ-აბასი დიდი ომებისა, რომელთაც იგი ოსმალეთთან აწარმოებდა, უმთავრესად მის სამხედრო ძალას ეყრდნობოდა ხოლმე“.

1618 წელს, ალავერდი-ხანი მოულოდნელად გარდაიცვალა. მის სიკვდილთან დაკავშირებით ასე-ღი ლეგენდა არსებობს: „ალავერდი-ხანმა სიკვდილამდე რამდენიმე დღით ადრე კაცს, რომელსაც მისი აჟღერდის გაკეთება ჰქონდა და ვალდებოდა, ჰკითხა, თუ რა მდგომარეობა იყო მისი სამარადისო განსახლებების მშენებლობა. იმ კაცმა გულმტყუილად უპასუხა: „მალე დაგმართა და აივანი, რომელიც დასაბრ ადგადად არის გაკეთებული, სრულყოფილი სახით დასრულდა და თქვენს მომარაგების ელისო; საუბრის დამსწრე კრებმა ეს კაცი ლაყბობისა და დაუფარებელი პასუხისათვის გაიკიცეს, ხოლო ალავერდი-ხანმა იგი გააძრთა და განაცხადა, რომ მას ეს სიტყვები ზეუნებარება ძალიან ჩააგონა და ამ ქვეყნიდან წახვლის დრომ, მართლაც, მოაღწიაო“. და ამ საუბრის შემდეგ მალე გარდაიცვალა.

ალავერდი-ხანის გარდაცვალებასთან დაკავშირებით მეტად საყრადღებო ცნობები მოგვცე-

თბილისი გასინკლოზ პოლონეზი ნიგნს

ჩვენმა დედაქალაქმა უმასინძლა პოლონეთის სახალხო რესპუბლიკის წიგნის დეკადს. 21 ივლისის საბჭოთა კავშირის 13 ქალაქში ორდოროდულ, მათ შორის, თბილისში წიგნის პოლონეთი „მეგობრობა“ გაიმართა პოლონური წიგნის დეკადი, რომელიც გახსნას „საქმიანის“ მმართველის პირველმა მოადგილემ ზურაბ ჩილაჩავამ. პოლონურ სტუმრებს და დამსწრე საზოგადოებას მიესალმა გამსახკობის თავმჯდომარის მოადგილე „საქმიანის“ მმართველი რევაზ კიქიძემ — მან აღნიშნა, რომ პოლონური ლიტერატურა ერთ-ერთი მთავარლიტერატურა, მდიდარი ტრადიციების ევროპული ლიტერატურაა. ის სათავეს XII-XV საუკუნეებიდან იღებს. საყოველთაოდ ცნობილი პოლონური ლიტერატურის მართლაც პე-

რიოლი, განმანათლებლობის ეპოქა, როცა შეიქმნა პოლონური ლიტერატურული და საზოგადოებრივ-პოლიტიკური ქურნალები, კლასიციზმი, „იაკობინური პოეზია“ და ა. შ. აღნიშნა, რომ ეს ულთიმო ეპოქაა, მოაზროვნე და მსოფლიო მასშტაბის პოეტი იმთავითვე პოპულარული იყო და დღესაც განსაკუთრებით პოპულარულია მთელ მსოფლიოში. ასევე ითქმის დიდ პოლონელ პოეტ იულიუს სლოვიკიზე, პრუსზე, სენკევიჩზე, ფომბიშევსკიზე, ივანკევიჩზე, ლუბკი, ტუმიზე, ვალიხისკიზე, რუკვიჩზე... ბუნებრივია, რომ საქართველოშიც ყოველთვის განსაკუთრებული ინტერესი იჩენდნენ პოლონური კულტურისადმი. არც პოლონელები არიან ვალში საქართველოს მწერლებთან, პო-

ლონურ ენაზე ითარგმნა და გამოცა ქართული პოეზიის ანთოლოგია, გრიგოლ აბაშიძის, ნოდარ დუმბაძის, თორე კილაძის კაბაუ ამირეჯიბის, მიხეილ ქელოძის, გურამ ფანკიძის და სხვა მწერალთა ნაწარმოებები. პოლონური წიგნის დეკადის ჩატარება თბილისში თავის დიდიერად აღვალს დიპერს პოლონელი და ქართველი ხალხების კულტურული ურთიერთობის ისტორიაში, ხელს შეუწყობს ჩვენს შემდგომ დასახლებას. ასეთი კულტურული თანამშრომლობა კი საუკეთესო გზა ჩვენი ხალხების დაახლოებისათვის, განაცხადა პოლონური წიგნის დეკადზე მონაწილეობის მსოფლიო სპეციალურად ჩამოყალიბდა სტუმრებმა, ფირმა „სპოლონსა“ წარმომადგენელმა გაბრიელ ზანაოვმა.

ქართველები ყოველთვის დიდ ინტერესს იჩენდნენ პოლონური ლიტერატურისადმი, — აღნიშნა საბჭოთა კავშირ-პოლონეთთან მეგობრობის საზოგადოების საქართველოს განყოფილების თავმჯდომარის მოადგილე, პოეტმა მიხეილ ქელოძემ. ეს კი განპირობებულია ქართველი და პოლონელი ხალხების საერთო ინტერესებით. პატრიოტიზმით, თავისუფლების მოყვარეობით, საოცარი ინტერესით მსოფლიო კულტურისადმი. ალბათ, ამითაც არის გამოწვეული რომ ქართველთაგან თანამეგობრულ პოლონურ წიგნებს ასე ხაზიდა ეწაფება ჩვენი მკითხველი.

მე პირადად ვამაყობ იმით, რომ ერთ-ერთმა პირველმა მიეწოდეს ქართველ მკითხველს ი. ივანკევიჩის, თ. რუკვიჩის, ვ. შიმბორსკის და ზ. პრეჟერტის პოეტური შედეგები.

ჩვენ გარდაქმნის დროში ვცხოვრობთ და დიდ იმედებს ვამყარებთ მომავალზე, არ უნდა განმეორდეს ე. წ. „კურორტები... ცნობილია, რომ შირაზში, პოლონეთში გამოცემული პოლონური ავტორის მიერ დაწერილი საქართველოს ისტორია ჩვენს რესპუბლიკაში დიდძალი მკითხველი არა გვაქვს. ეს უფროდ გამოწვეულია მეტად გათვლებული, ბიუროკრატიული „მანქანით“, რომელიც ართულებს პოლონეთისა და საქართველოს უშუალო კულტურულ კონტაქტებს.

თბილისში პოლონური წიგნის დეკადს საზოგადოებრიობის დიდი ინტერესი გამოიწვია.

ზაირა ჭირთაია

მოსხენებაში გატარებული იყო
აზრი, რომ ქართლში ქრისტიან-
ობის დამკვიდრებისას, და მის სა-
ხელმწიფო რელიგიად აღიარებისას
არა ნაკლები როლი ითამაშა სწო-
რად ებრაული თემის ავტორიტე-
ტმა, რომელითაც იგი ხარგებლო-
ბდა ქართლის უმაღლეს წრეებში.

ამას მოწმობს აბიათარ მღვდლისა და მისი ასულის ურთიერთობა მირიან მეფესთან, სალომე უკარ-მელთან, აბტარიონ მთავართან და სხვა. შეინიშნება იუდეოლოგიური განწყობილება ქართლის ელიტაში (მაგ. აბტარიონ მთავრის საუბარი აბიათართან იუდეოლოგიური კერის მოშლისა და „იკლამოის“ ხის მოჭრის თაობაზე).

მცხეთელ ერეკლეთა საოჯახო ქრონიკა, რომელიც მათ გაქრისტიანებას ეხება, არსებითად წარმოადგენს ქართლის მოქცევის ისტორიის ძირითად ნაწილს: მომხსენებელმა საგანგებოდ აღნიშნავდა იმ გარემოებას, რომ ქართლის განმანათლებელი ნინო თავდაპირველად ქრისტეს სჯულს ქადაგებს აქა ქართველთა, არამედ ერეკლეთა წრეში, რომელიც ისტორიულად უფრო მოწინააღმდეგე იყო ახალი აღმშენებლის მისაღებად.

„მოქცევის“ ტექსტის ანალიზისა და უცხოურ წყაროებთან მისი შედარებითი მსგავსებების მომხსენებელმა ვარაუდობს, რომ მცხეთაში პირველი ქრისტიანული მრევლი ერეკლესთანაა შედგენილი, ისინი დამოუკიდებლად არსებობდნენ და მკვდარი მღვდელმსახური საკუთარი წრიდან.

მომხსენებელმა აღნიშნა ისიც, რომ პირველი ქრისტიანული საკულტო შენობები, რომლებზეც ქვარი აღმართა, ერეკლეთა სინაგოგები (ტექსტით „ბაგინები“) იყო. ერეკლეთა მოსახლეობის ძირითადი ბიზნისი გაქრისტიანება და სინაგოგათა კონსტრუქციაა გამოიწვია მცხეთის ეწრაფლეთა თემის დაშლა, მათი გაფანტვა იბერიის დედაქალაქიდან.

კამოის დროს ბ. ლუნდინმა (აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტიტუტის ლენინგრადის განყოფილება) გამოიქვეყნა მოსხსენება ნ. განხილული ისტორიული ცნობების ავთენტურობაზე იმ მიზეზით, რომ წოდებით პასეი „სა-სწავლობისა“. მაგ. ეპიკოლი „იკლამოის“ ანუ დარბაზის ხისა, რომელიც არ ხარობს იმ სა-ტყეოში, რომელშიც მცხეთა მდებარეობს. მომხსენებელმა უპასუხა, რომ სასწავლოს მომენტის სა-სტორიო თხზულებებში პირიქითაა: ის შეიძლება ახლდეს მოვლენას და შეიძლება არ ახლდეს. სასწავლოს შეტანით თბილისში ისტორიულ მოვლენას მნიშვნელოვნება ენიჭება; ეს არის თანამედროვეთა თვალში განსაკუთრებული მნიშვნელობის მქონე მოვლენის საკრალისადგომის ხერხი; სასწავლო ახალგაზრდობა, როგორც ნიშნის წარმადის სახეს; მაგრამ ამის გამო ჩვეულების რეალურობაში ექვსი სტაბილური გაუმართლებელია მეთოდოლოგიური. შეიძლება დარბაზის ხე მართლაც არ არსებობდა, მაგრამ რეალურად ხე არსებობდა ხე, რომელიც მოკრები, და რომლის მშენებლობა და განსაკუთრებულია დარბაზის „ზღაპრული“ ბინადში მისი მიუთვრებით გამოიხატა.

ბ. შიშინაძე (აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტიტუტის ლენინგრადის განყოფილება) აღნიშნა, რომ ქართული მტკიცების ცნობები ენობრივად დასაბუთებია და მათი გაქრისტიანების შესახებ თავიდან კონკრეტულად საკუთარი ავთენტურობა და ნამდვილობა მსახურებს ნდობას, როგორც ობიექტური საისტორიო წყარო, რომლის მსგავსი არც თუ მრავალად მოიპოვება ადრექრისტიანული ხანის საისტორიო მწერლობაში. მოხსენებაში განხილული ცნობები სავსებით ადსტურებს და აზუსტებს სხვა წყაროებში არსებულ ფაქტებს ებრაული-დასპირის ცხოვრებიდან.

მარინე ნასარტოვილის მოხსენება „მოქცევა ქართლისაჲს“ ში შესვლ, „ნინოს ცხოვრების“ ვრცელი რედაქციის ავტორისად და დათარიღების პრობლემას მიეძღვნა. მომხსენებლის ვარაუდით, ამ თხზულების ავტორი IV საუკუნეში მცხოვრები პირიდანაა — ქართლის პირველი ქრისტიანი მეფის მირიანის ძის რეგის მეუღლე, სალომე უკარმელი — შეიძლება იყოს და „ნინოს ცხოვრების“ ვრცელი რედაქციის შემქმნელს შესაძლებელია IV საუკუნის შუა ბაგინით დათარიღდეს.

შეათვალიერებელი კრიტიკული ელემენტაც შეიცავდა, ეხებოდა თხზულების სტილისტურ ერობას. სომეხი კოლეგების ეს შეკითხვა გამოიწვია მომხსენებელმა გამოკლემა თვალსაზრისი იმის შესახებ, რომ განსაზღვრული ძეგლი სხვადასხვა პირთა მოგონებების კრებულს წარმოადგენს. მომხსენებელმა აღნიშნა, რომ, მიუ-

ხედავად ამგვარი სტრუქტურისა, თხზულება ერთიანია სტილისტურად, ამას აჩვენებს ტექსტის რეგულარული თვისებები, ისე რაოდენობრივი ანალიზიც. აღნიშნული ფაქტის ახსნა სხვადასხვაგვარად შეიძლება: ან იმით, რომ კრებულმა გაუკეთდა ძალიან ღრმა რედაქცია ან იმით, რომ სასურველი შენაარსის მისაცემად ხდებოდა ტექსტში ავტორის ხშირი ჩარევა. ახე-თი რამ მოულოდნელი არ არის, თუ გავითვალისწინებთ, რომ „ნინოს ცხოვრება“ იდეოლოგიური დანიშნულების ძეგლია.

დაიხსნა აგრეთვე შეკითხვა რეალურისა და გამოანგონის გამოჩენის შესახებ. კერძოდ, ანტიკრესტებილი თუ რა შეიძლება ჩაითვალოს ძეგლში ისტორიულად და რა ავტორის ფანტაზიის ნაყოფად. მომხსენებელმა განმარტა, რომ ამ კითხვებზე პასუხს აძლევს ავტორის პირობების გადარჩევა, რომ შედგება ირკვევით, რომ თხზულებაში ერთმანეთისაგან განსხვავებულია ის, რასაც ამბობს ავტორი და ის, რასაც ამბობენ სხვა მოხსენებლები. მომხსენებლის აზრით, ავტორის ნათქვამში არაფერია სეპარეტიზმი, არაისტორიული. სხვა თვითმხილველები თავიანთ სიტყვით, პართოლას, სასწავლებელთა ამბობენ, მაგრამ არც იმაშია რაიმე დაუფერებელი, რომ IV საუკუნის ორატორებს აუდიტორიისათვის ამ გზით გადმოეცათ ფაქტები. ამგვარად, მთელი ანალიზი ძეგლი, მიუხედავად სს.წარუდგინაბის ეპიკოლოგიისა, რეალურია. მის ისტორიულობაში ექვსი შესაძლად საუბრედელი არ არსებობს.

ამგვარად, სხვაზე წარმოდგენილმა მომხსენებელმა და მომხსენებელმა მიერ დისკუსიის დროს მომხსენებელმა ფაქტებმა კიდევ ერთხელ დაადასტურეს თვალსაზრისი ჩვენში ქრისტიანობის შემოსვლა-გავრცელების ორი მთავარი გზის, სირია-პალესტინის და ელინური არსებობის შესახებ.

ალბანეთის ეკლესიის პრობლემაზე ეხებოდა ბ. პაპიშინის მოხსენება: „კავკასიულ ალბანთა მოქცევა“ — ალბანურ-სომხური ლეგენდა მომხსენებლის თვალსაზრისით ალბანეთი, სადაც სტაბილური თანახმად 26 ტომი მოსახლობდა, მხოლოდ პოლიტიკური ცნება, და არა ეთნოგრაფიული. ზოლი რაც შეეხება მოვსეს კლან-კატულის (დასხვრანის) „ალბანთა ისტორიას“, რომელსაც სხვადასხვა დროს შედგენილი მონათხილავი წარმოდგენილი, მომხსენებლის აზრით, ეს თხზულება ალბანურ ეკლესიაში შემუშავებული ლეგენდას განსახიერებს და არა რეალურ ვითარებას. ეს დებულება ექვსი ქვეშ იქნა დაუბრუნებული (მ. ლორთქიფანიძე) და აღიწერა, რომ „ალბანთა ისტორია“ საერთოდ უარესად ნიშნავს ელიტური წყაროის საქარტოლო ისტორიისათვის; მასში წარმოდგენილი ცნობების დიდი ნაწილი დადასტურებას პოულობს რიგი ქართული, არაბული და სხვა ინფორმაციული წყაროების მონაცემებით; კრედიტული შეზღუდვით არ უნდა უპირდეს მხარს ამ წყაროში ალბანეთის შესახებ დაცული ცნობის აგრეთ უფროდ შეფასებას.

მართალია, ალბანელები, ამერიკაჰისის მკვიდრნი უძველესი დროიდან, იმ მიმე ისტორიული ვითარების შედეგად, რომელიც ჩვენს ირგვლივ შეიქმნა, ადრე კარგვეს სახელმწიფოებრიობის და შემდეგ თანდათან ეროვნულ ხასიხაც, მაგრამ ეს არ უნდა იძლეოდეს ვარაუდს მათი ისტორიის და კულტურის უფლებმდლსაყოფად. მითუმეტეს ქართველებსა და სომხებს მეტი ტაქტიკური გვართობს ჩვენს უძველეს მომე-თა ისტორიის შესახებ მსჯელობის.

ქრისტიანული იდეოლოგიისა და ქრისტიანული კულტურის საკითხებს სისის სხვა მონაწილენი შეეხება. ლუპა პაპიშინის (ისტორიის, არქეოლოგიისა და ეთნოგრაფიის ინსტიტუტი) მოხსენებაში: „ადრეული შუასაუკუნეების ალბანეთის სამყაროს სურათი რელიგიური მოქცევის უქონე“ დასმულია იყო ახეთი საკითხი: როგორია ადრეული შუასაუკუნეების ალბანეთის სამყაროს სურათი იხეთი მნიშვნელოვანი ისტორიული რელიგიური ფაქტის წინაშე, როგორის არის ქვეყნის ქრისტიანულ საწმურეობაზე მოქცევა.

ამ ფაქტს ქართულ სინამდვილეში ასახავს „წმ. ნინოს ცხოვრება“ ე. წ. წმ. ნინოს ცხოვრების ვრცელი რედაქცია, რომელიც უკანასკნელ დამატებებში მიჩნეულია IV საუკუნის ძეგლად.

„წმ. ნინოს ცხოვრებაში“ ქართლის მოქცევა სიმბოლურად არის გადმოცემული. მოხსენებაში მოცემულია ამ სიმბოლური სხეულების ანუ „სასწავლების“ (მომხსენებელი ნიშნავს). ინტერპრეტაციის მცდელობა, რომ შედეგად გამოვლინდა ქრისტიანობის ქართლში გავრცელებისა და საკულტო კერების დაარსების ძირითადი კონკრეტული ასპექტები.

ქვეყნის მოქცევა გაიგებოდა როგორც დღის მიერ წინასწარ განმარტებული ფაქტის გამოვლენა — ცხადად ქცევა. ყოველი წმინდა ადგილი იმთავითვე ფარული საკრალის შემცველად ითვლებოდა. ამ ადგილებზე მკლესიების აგება და ჭერების აღმართვა ამ ფარულ სიწმინდის გამოვლენების უტოლდებოდა.

მომხსენებლის აზრით, დროის გაგების თვალსაზრისით, შემდეგი გარემოება იქნის თავს „წმ. ნინოს ცხოვრებაში“. აქ აღწერილია მხოლოდ ისეთი მოვლენები, რომლებსაც, ზედროული მნიშვნელობა აქვთ და ავლენენ წმინდა ისტორიის შენაარსს დასაწყისიდან. — სამყაროს შექმნიდან უკანასკნელ დღემდე — მეორედ მოსვლამდე.

„წმ. ნინოს ცხოვრება“ არა მხოლოდ კონკრეტული ისტორიული ფაქტისა და ისტორიული პირთა შესახებ შექმნილი მატერია, არამედ მასში ჩაღებული სამყაროს არსებობის ქრისტიანული მოდელი. მასში დადასტურებული სამყაროს სურათი ქრისტიანული აზროვნების ძალზე ადრეულ საფეხურზე მოუთხოვს.

მომხსენებელს შეეითხებოდა მამარია ა. ლილია, რომელიც ახეთი შენაარსისა გახლდათ: „წმ. ნინოს ცხოვრებაში“ რთული მითოლოგიური სისტემა დასტურდება. შესაძლოა თუ არა ეს სისტემა შეტანილი იყოს რედაქტორის მიერ? მომხსენებლის პასუხიდან გამოჩნდა, რომ მისი მზანი იყო ენიკენიანა: ქვეყნის მოქცევა სწორედ იმგვარად გაიზარდა, როგორც „შესხა მან ზოგი“ მწერლობაში; რომ ძეგლის კონკრეტული პირვანდელი და ავტორისეული, და არა რედაქტორის მიერ შეტანილი. ი. შიფრანის შეკითხვა შეეხებოდა ბიბლიურ გავლენებს ქართულ მწერლობაზე, კონკრეტულად კი ბაბილსა და სამოთხის ერთი და იგივე სიტყვით აღნიშვნა, რაც ქართულ წყაროში დასტურდება, მოვეუბრება ბიბლიურ ტრადიციას. შესაძლოა თუ არა რომ ანალოგიური მოვლენა საქართველოში ბიბლიური ტრადიციად იქნას საფუძვლად. მომხსენებლის აზრით, საფიქრებელია რომ სწორედ ახე იყო კარენ იუზუშაიანის შეკითხვაზე — ქართული მწერლობის შესანიშნავ ძეგლს: „ქვეყნა და დიდება ქართლისა ენისა“ მოქცევაში თუ არა პარალელური ქართულ მწერლობაში, ლელო პატარაშე უპასუხა, რომ მას ეს ძეგლი სწორედ წმ. ნინოს ცხოვრებაში პარალელის სახით მოქცევა, და კიდევ ასახელებს დავათის სტელოს; სხვა პარალელი ამ ძეგლსათვის მას ჭერ-ჭერობით არ ეძლევა.

მარინე პანდელაპის (ისტორიის, არქეოლოგიისა და ეთნოგრაფიის ინსტიტუტი) მოხსენებაში „თემი და პაროქია ქართველ მთიელთა წარმართულ-ქრისტიანულ ტრადიციასში“ ნაჩვენებია იყო საქართველოს მთის — ტონიკოფილი ყოველი შემონახულ რწმენათა და რიტულების ის წარმართული შრე, რომელიც ბარის ისტორიულ რეკონსტრუქციაშიც იყო საკულტურული, ხოლო საქართველოს ერთიანი სახელმწიფოს სისტემაში მთისა და ბარის საზოგადოებათა განვითარების განსხვავებული ტემპების ახსნადი გახდა.

ისტორიულად, მთის ავტონომიური ფუნქციონირება მთისთვის დამახასიათებელი ტრადიციული წარმართული რწმენა-წარმოდგენებისა და შესატყვის, რიტულების არსებობითაც გამოიხატებოდა. ამის მაგალითის მთის საზოგადოებისა და ინდივიდის ურთიერთობათა თავისებურება წარმოადგენს. ერთის მხრივ, ეს არის სოციალურ-ეკონომიკური ასპექტში განხილული ჩვეულებრივ-სამართლებრივი აქტი: თემისთვის შენაგანების დამრღვევი პაროქიის მოქცევა-გაქცევა, რასაც მთელი თემი (სოფელი) ასრულებდა. გაქცევის ცერემონიაში „სამრისხველი ქვის“ (სამანი) ჩაღდება გულისხმობდა და თან ახლდა სოციალური სიმბოლიკით დატვირთული მრავალი დეტალი, საზოგადოებას უხე მსხვერპლმწიფრებაზე სათვლი სალოცავის კარზე, მთი ყველა წევრის უშუალო მონაწილეობით. რიტუალს ხ-

ლოცავის მთავი მსვეურბოდა, მას მკვიდრიდ. გამოსატყვისი საქარო საკულტო ქმედების სახე ჰქონდა. აღნიშნული ტრადიციის არსი უამთა სვლაში, ძირითადად, უცვლელი დარჩა: იგი თემის ინტერესებსაში ინდივიდის მარჩილებასა და ჩვეულებასზე დაფუძნებული იარაღს წარმართულ რიტუალურ სახითა გამოხატავდა.

მეორე მხრივ, საპირისპირო ვითარებადა დაფიქსირებული: ტრადიციული საზოგადოებრივი ინდივიდთა გამოყოფის შექმნაში, რომელიც დაფუძნებულია საზოგადოების მიერ ინდივიდის გარკვეულ დონემდე აღწევნაზე. საქმე ისაა, რომ ქართული მთიელთა საზოგადოებრივითი (მენ-ტალური) ცნობიერება ყოველთვის ქვეყნა, ძლიერ, დემერსი-თის სასურველ და მისგანვე რჩეულ წინასაღვარს ამკობიდა. თემშიდა პიროვნების გამოყოფის ძირითადი ნიშნები მისი პირადი ღირსებით განისაზღვრებოდა: სიმაჟივე, გმირობა, სამართლიანობა, პიროვნების პრეტენზია და ავტორიტეტი თემისათვის უმაღლეს ღირსებას წარმოადგენდა სხვა ნებისმიერ მატერიალურ ფაქტურ-ბასთან შედარებით. თემიდან გამოყოფილი ახეთი პიროვნების ნიშნებს წმინდა სვენითის ღამსუღის თემის წმინდა გიორგი წარმოადგენდა. პიროვნების აღწევნება თუ მოქცევის წარმართული ხასიათის საკულტო პრაქტიკა ახლდა; სათემო-სახელო ხასიათის უხე მსხვერპლმწიფრების, სამსხვერპლო ცხოველთა ზოციის თანაბარგანაწილებისა და სხვა ახეთ ქმედებათა ტრადიციულობის მიწეწი წარმართული ხასიათის რიტულების რეგულარული განმეორებადობით განისაზღვრებოდა.

მოქცევის პრიციპი მთაში ძალიან ხანგრძლივი აღმოჩნდა: მთის თავისუფლების დაკარგვა და ბარისაში „დამონავება“ არ უნდა იყოს. მეორე მხრივ, მთიელი თავს ქრისტიანად თვლიდა: მას ქართველობის დაკარგვა არ უნდოდა. ეს ამბავიდანგანა უარესად არსებობდა: სძლია კონსოლიდაციის ხაზში, ეროვნების ერთობის ხაზში.

მომხსენებელს შეეიხებოდა დაუსვა კარენ იუზუშაიანმა და არწრეუ საკაიანმა. პირველის შეკითხვა ახეთი გახლდათ: მომხსენებაში წარმოდგენილი იყო საქართველოს მთიანეთის თავისებურება, რომელშიც წარმოადგენდა ძლიერი წარმართული შრე. ახეთ დონეზე როგორი მიმართება არსებობს საქართველოს მთის ქრისტიანულ ბართან. მომხსენებელმა განმარტა, რომ მთის ტრადიციულმა ყოველ შემოვლენას ძლიერი წარმართული რიტუალური პრაქტიკა; მოქცევის პრიციპი საქართველოს მთიანეთის ხანგრძლივი აღმოჩნდა, ენიდან მთას არ უნდა თავისუფლების დაკარგვა, ფეოდალური ბარისაში დამორჩილება.

მაგრამ მეორე მხრივ, საქართველოს მთიანეთი — საქართველოს სახელმწიფოებრიობის ორგანული ნაწილი — თავს ქრისტიანად თვლიდა, ქართველად თვლიდა. მთიელისათვის ქართველობა ქრისტიანობას უდრდა და ესაა ამ შემთხვევაში არსებობა.

არწრეუ საკაიანის შეკითხვა ახეთი შენაარსისა იყო: რამდენად მართებულია გამოთქმა „წარმართულ-ქრისტიანული ტრადიცია“ საქართველოს მთის მიმართ? ხომ არ ჭობს ვიხმარო, „ხალხური ქრისტიანობის ტრადიცია“? მარინე კანდელაკმა არ გაიზარა ეს აზრი და ხაზგასმით აღნიშნა, რომ უპირადაა „წარმართულ-ქრისტიანული ტრადიციის“ ხმარება. კამითში გამოვლიდა მამა ბარის დანიშნულება (მსოფლიოს პატარაქი) ხაზგასმით აღნიშნა, რომ ქვეყნის მოქცევაზე საუბრისას „წარმართულ-ქრისტიანულობის“ ფერმონი მთისადა სქობს.

საბოლოოდ გვიანდა აღნიშნა, რომ სესია მალე შეცნირულ დონეზე ჩაბარდა, მას გამოავლინა ლენინგრადისა და მოსკოვის სამეცნიერო წრეების, დიდი ინტერესი კავკასიოლოგიური პრობლემებისაში, ხოლო მინდა დავსმინო, რომ როდესაც ახეთ სერიოზულ ფორმებზე გვიხვდა გასულა და ჩვენი ეროვნული მეცნიერების პრეტენზიის დაცვა, მეტი ურთიერთობა სტაქტი და კორდინაცია გვმართებს, რომ წარმოდგენა მაინც გვქონდეს — ვინ არის წარმოდგენა, მაგალითად, ისეთ სიტუაციაში, როგორიც ახლა იყო — მომხსენებელთა თვისების არარსებობის პირობებში.



„სოვეტსკი პისატელა“ გაიოსცა

„სოვეტსკი პისატელა“ გამოცემა გახსნა ჩარკიის ლეკებისა და პოემების კრებული. ლეკები თარგმნეს ნ. სოკოლოვსკიამ, ი. კოლიშინამ, ი. გოლცმანმა, ე. ლონინიძემ, ლ. ოზეროვმა, ი. რიონევიძემ, ბ. თუქაიამ, ე. ეშვრევიძემ, ა. პატარაიამ, ი. დღაძიძემ, ი. შელიაშვიტმა, რ. კახაიამ, ი. შელიაშვიტმა, მ. სინელნიკოვმა, პოემები — ი. რიონევიძემ (გოვეტელი), ე. სოკოლოვმა (სოვეტელი მოედანი), ნ. სოკოლოვსკიამ (ადრედაწიწის დროით) და „თბილისური ქრონიკის“ ნაწევრები).

კრებულის ანოტაციაში ვკითხულობთ: „ქართველი პოეტის განსულ ჩარკიის ლეკებისა და პოემების ახალი წიგნი გამოირჩევა პუბლიცისტური სიმძაფრით, მოქალაქეობრივი, პატრიოტული სულისკეთებით, ავტორი ნახულობის ახალ საღებავს, ღრმადიზმით, უშუალოდ, სიწმინდითა და გულთხადობით აღდგენს ახალ მატერულ ინტონაციას“.

წიგნის რედაქტორია ა. ბესტაველი, მხატვარი — მ. მელიქიძე.

„მნათობი“ № 7

გამოვიდა ჟურნალ „მნათობის“ მე-7 ნომერი. პირობისა და პოეზიის განყოფილება დაბეჭდილია მარია ბარათაშვილის, ბესიკ ხარაშვილის, თეიმურაზ ჭანგულაშვილის, მარინა სლამაძის, გიორგი ჭულუხიძის, ირმა მებურთიშვილის, ალუდა არაბულის ლექსებით. ოთარ ჩხვიძის რომანი „გამოცხადება“ (ავტორულა), ნანული ბოცაიძის — „და იქნა ერი“ (ავტორული), დავით ასკერაშვილის მოთხრობა „მსხვერპლი ძღუენისა გლახებისა“.

რუბრიკით „კრიტიკა, პუბლიცისტისა“ ქვეყნდება აკაკი გაჩეილის „მონოლოგი დიპლომატიკის“ (ესაუბრება კრიტიკოსი აკაკი ბინდიაშვილი), გურამ კანკავის „სიზმარეული მესტიის ჩემი“, მიხეილ კეკელიას „გვამართლო სასამართლო“.

ნოდარ დუმბაძის სხვაგვანა ელენება ნუგზარ ვარდლანაძის წერილი „ნოდარ დუმბაძის ახალგაზრდა გმირები“ და ნოდარ მალოზიას „სასაცილო მზავი“.

„მეცნიერების“ რუბრიკით მეთიხელო გაეცნობა წერილებს: ვლ. ნორაიძე — „ქართული ეროვნული ხასიათის კვლევის პრობლემა ეთნოგრაფიის ფსიქოლოგიაში“, ალ. ფიციხიშვილი — „საიათნოვა — ლეგენდები და სინამდვილე“.

რუბრიკით „მოგონებები, ფაქტები“, დაბეჭდილია ლეო გაბუნია „ელენე ბებია“.

ჟურნალი ამ ნომერში მეთხველს სთავაზობს ალბერ კამიუს „ნუშის ხეებს“, ფრანგულიდან თარგმნა გიორგი ეკიხაშვილმა.

წიგნების მიმოხილვაში წარმოადგენილია ლია თავაძეიას რეცენზია „საყურადღებო გამოკვლევა“.

